ANT

25 Temmuz 1967 • Sayı: 30 • 125 Kuruş

TARİH SİZİ AFFETMEZ!

HAFTANIN NOTLARI

17 temmuz

Aziz Nesin ve TİP

■ Aziz Nesin'in «Başbakana Açık Mektub»unda TİP'e karşı hazırlanan tertipleri açıklaması üzerine TİP Genel Başkanı Aybar bir demeç vererek «Tertipler ahmakçadır. TİP'in gizli işler yapmağa ihtiyacı yoktur. Anayasanın sağladığı hürriyetler sayesinde sosyalizm en ücra köylere kadar gitmiştir. Hemen her köyden oy alan TİP, sosyalist muhalefetin sesini, Meclis kürsüsünden duyurmaktadır. Hukuk ve ahlâk dışı bu tertiplerden hükümeti sorumlu tutmaktayız. Bunun hesabını ergeç vereceklerdir» dedi.

Siyasi buhran

■ Güney Vietnam Başkanı Tiyö ile Başbakan Kao Ki gelecek seçimde adaylıklarını koymaları kanunen yasak olduğu halde silâh zoru ile başkanlığa ve başkan muavinliğine adaylıklarını silâh zoru ile kabul ettirdiler. Amerika'nın desteğiyle ayakta duran Kao Ki demokrasisinin içyüzü böylece bir kere daha ortaya çıktı.

Arap - Sovyet Görüş Birliği

Bir süre önce Kahire'de toplanan küçük Arap zirve konferansından sonra Irak Cumhurbaşkanı Mareşal Arif ile Cezayir Başkanı Bumedyen, "küçük Zirve"de alınan kararları bildirmek amacıyla geçen hafta Moskova'ya gittiler. Moskova görüşmelerinden sonra yine Kahire'ye dönen Arap liderleri, Sovyetlerle "İsrail kuvvetlerinin derhal ve kayıtsız şartsız işgal ettikleri yerlerden çekilmeleri" meselesinin hiçbir şekilde tartışma konusu olmayacağı hakkında tam bir görüş birliğine vardıklarını belirttiler. Öte yandan, Sovyetler Birliği, Arap liderleri ile yapılan görüşmelerde Ortadoğu buhranının çözümlenmesi konusunda girişilecek teşebbüslerin koordine edilmesi için gerekli bütün tedbirlerin alındığını açıkladı. Sovyetler Birliği, Arap halklarına Ortadoğu krizi sırasında gösterdiği destek ve dayanışmayı, kriz çözüme ulaşıncaya kadar devam ettireceğini bildirdi. Sovyetler Birliği, böylece, bir yandan "İsrail'in çekilmesini sağlamak" için diplomatik yollardan teşebbüslere girişirken öte yandan da Araplara geniş çapta askeri ve ekonomik yardımı sürdürmek kararındadır.

18 temmuz

Vietkong zaferi

■ Hafta sonunda Güney Vietnam'daki Da Nang üssüne yapılan baskında 8 Amerikalı askerin öldüğü, 70 kişinin yaralandığı ve baskın sırasında tahrip edilen malzemenin değerinin 500 Milyon Türk Lirası olduğu açıklandı. 14 Temmuz'u 15 Temmuz'a bağlayan gece Vietnam Kurtuluş Cephesi gerillacıları Amerikan deniz piyadelerinin Vietnam'daki en büyük üssü olan Da Nang üssüne hiç beklenmedik anda son derece etkili bir baskın yaparak Amerikalılara ağır bir darbe indirmiş bulunuyorlardı. Vietnam savaşı tarihinin en önemli baskını sayılan bu olayda Vietkong'lar, üsse 10 Kilometre mesafeden Sovyet yapısı 140 ve 120 Milimetrelik füzeleri büyük bir başarı ile isabet ettirmişlerdir. Bir anda cehenneme dönen üste, 8 Phantom avcı uçağı ile çok sayıda başka tipte uçak tamamen, bir o kadarı da kısmen harap olmuştur. Baskın, Amerika'nın teknik üstünlüğüne ve yarım milyon askerine rağmen Vietkong çetelerinin ne kadar başarılı olduğunu göstermesi bakımından bütün dünyada ilgi uyandırmıştır. Baskının kurak mevsime rağmen başarı ile yapılmış olması da Vietkong'un zaferinin önemini göstermektedir.

Yağma tasarısı

■ İkinci beş yıllık kalkınma planının uygulanmasında hükümete geniş yetkiler veren kanun tasarısı Millet Meclisi'nde kabul edilerek Senato'ya gönderildi. Tasarı kanunlaştıktan sonra, hükümet, özel sektöre bütçeden istediği kadar para verebilecek ve yeniden her mahallede bir milyoner yaratılacaktır.

19 temmuz

Papa geliyor

■ Katoliklerin dini lideri Papa'nın Türkiye'ye 25 Temmuz'da ziyarette bulunacağı haberi, Türkiye'de olduğu kadar bütün dünyada da geniş yankılar yarattı. Mevcut geleneği yıkarak ilk defa dış ülkelere seyahatler yapan ve bu arada Ortodoks dünyası ile, hattâ sosyalist ülkelerle de ilişkiler kuran Papa'nın Türkiye'yi ziyareti sırasında Rum Patriği Athenagoras ile de görüşeceği bildiriliyor. Yabancı kaynaklı haberlere göre, Papa'nın Athenagoras'ı ziyareti sırasında, halen İsrail işgali altında bulunan kutsal şehir Kudüs'ün durumu görüşülecektir. Resmen doğrulanmayan bir habere bakılırsa, Vatikan İsrail ile Kudüs'teki kutsal yerler üzerine bir anlaşma imzalamış bulunuyor. Ayrıca, Kıbrıs ihtilâfı dolayısıyla Patrikhane'nin Türkiye'den çıkartılması ihtimaline karşı Papa'nın ortodoks ruhani liderliğinin İstanbul'da kalmasını garantiye almak üzere bu ziyareti yaptığı da ileri sürülüyor. Vatikan devlet başkanı olan Papa'nın Türkiye'yi ziyareti sırasında Türkiye Cumhurbaşkanı tarafından Ankara'da karşılanması gerekirken Cevdet Sunay'ın karşılama töreni için İstanbul'a gelmesi diplomatik çevrelerde bir «skandal» olarak nitelendirilmektedir. Ekonomik bakımdan Papa'nın ziyareti Türk turizminin gelişmesini sağlayacak bir olay olarak kabul edilirken iktidara yakın sağcı çevreler, «bir müslüman ülkesine Papa'nın yapacağı ziyaretin Türkiye'de hıristiyanlık akımının kuvetlenmesine yol açacağını ileri sürerek şiddetli tenkitlerde bulunuyorlar. Özellikle Ayasofya Müzesi'nin Papa tarafından ziyaret edilmesi, islâmiyet için ağır bir darbe sayılıyor.

Papa 6. Paul İtalyan Sosyalist liderlerinden Nenni ile...

20 temmuz

ANT'a İki dâva

■ Geçen hafta ANT Dergisi aleyhine iki dâva daha açılmış bulunmaktadır. Yaşar Kemal'in ANT'ın 20. sayısında yayınlanan "Vatan İhaneti Katmerleşiyor" başlıklı yazısından dolayı Cumhuriyet Savcılığı Toplu Basın Mahkemesi'nde Yaşar Kemal ve Yazı İşleri Müdürümüz Doğan Özgüden hakkında Türk Ceza Kanununun 312. maddesine göre "sınıfları

MUŞLU

tehlikeli şekilde kin ve adavete tahrik ettikleri" iddiasıyla dâva açmıştır. Öte yandan, "ajan"lık yaptığı askeri mahkeme kararıyla sabit olan Ahmet Muşlu adındaki sendikacı, bu konudaki yazılarından dolayı Çetin Altan ve Doğan Özgüden hakkında birer şahsi dâva açmıştır. Muşlu, dâva dilekçesinde kendisinin "ajan" değil, "muhbir" olduğunu bildirerek kendisine hakaret edildiği iddiasıyla gerek Çetin Altan, gerekse Doğan Özgüden'in Basın Kanunu'na ve Türk Ceza Kanunu'nun 480. maddesine göre cezalandırılmalarını istemektedir. Askeri mahkeme kararına göre "ajan", kendi ifadesine göre "muhbir" sendikacı Muşlu'nun açtığı dâvanın safahatı sendika çevrelerinde merakla beklenmektedir.

Sebze vurgunu

■ Yaz aylarında üretim bölgelerinde yaş meyve ve sebzeler çok düşük fiyatla satıldığı halde bunların tüketim bölgelerine aracılar tarafından getirilmediği, hattâ ucuz fiyata satılmaması için denize döküldüğü açıklandı. Bu yüzden meselâ Bursa'da 10 Kuruş olan şeftali İstanbul'da 3 Lira'ya satılmaktadır. Kocaeli Ziraat Odaları temsilcisi de bir basın toplantısı yaparak hükümetin kolonyacı ve Amerikan gazozcularıyla ilgilenirken Türk köylüsünü aracıların insafına terketmesini protesto için 10 bin üreticinin protesto yürüyüşü yapacağını bildirdi.

21 *temmuz*

Kıbrıs pazarlığı

■ **Kıbrıs meselesinin artık bir çözüm şekline bağlanması için İngiltere ve Amerika tarafından teşebbüse geçildi. Resmî yalanlamalara rağmen, İngiliz Devlet Bakanı Mulley'in Türkiye'ye yaptığı ziyaret sırasında İngiliz üslerinin Türkiye'ye verilmesine karşılık Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakını sağlayacak bir formülün Türk Hükümeti'ne kabul ettirilmek istendiği Cumhuriyet Gazetesi tarafından açıklandı. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin özel temsilcisi Tafall'ın Türkiye'ye yaptığı ziyarette de Kıbrıs Meselesinin çözümlenmesi için önemli temaslar yapıldı. (Kıbrıs üzerine pazarlıklar hakkında Fethi Naci'nin yorumu 7. sayfamızdadır.)**

TİP'e saldırı

■ TİP yöneticilerinin Genel Yönetim Kurulu'na katılmak üzere Ankara'ya gittikleri bir sırada TİP Eskişehir binası saldırganların tecavüzüne uğradı. Vilâyet ve Emniyet Müdürlüğü'nün yanındaki bina taşlanarak camları kırıldı. İl Başkanı Turgut Kazan, Başbakan'ın "dolmuşta konuşanları dövünüz" şeklindeki çağrısı üzerine yapılan bu tecavüze dikkati çekerek "Bu saldırı tek başına ele alınmamalıdır. Bu saldırı halktan yana güçleri ezme planının küçük bir halkasıdır" dedi. Konya'da da Demirel'in konuşması sırasında Çetin Altan hakkındaki kararı protesto eden TİP İl Başkanı Ali Kurt nezarete alındı. Adana'da da adliyeyi protesto ettiği için TİP İl Başkanı Selahaddin Uyar tutuklandı.

22 *temmuz*

Adapazarı depremi

■ Adapazarı'ndaki deprem büyük mal ve can kaybına sebep oldu. Dergimiz baskıya verildiği sırada enkaz altından cesetlerin çıkartılmasına devam ediliyordu. Geçen yıl bu zamanlarda vuku bulan Varto depreminden sonra hükümet felâketzedelere yeterli yardım yapmamış, yardım malzemeleri çıkarcılar tarafından yağma edilmiş, Varto'lu vatandaşlar aç ve perişan başka yerlere göç etmek zorunda kalmıştı.

Güneş Karabuda

Nezarete alındılar

■ **Dergimiz yazarlarından İsveç Televizyonu muhabiri Güneş Karabuda ile eşi Barbro Karabuda, Ankara Savcılığı'nın isteği üzerine İstanbul'da polisçe nezarete alınarak Ankara'ya götürüldüler. 1960'da İsveç'te yayınladıkları "Fıratın Doğusu" isimli kitapta Türk devletini yıkıcı yayın yaptıkları iddiasıyla adliyeye sevk edilen Karabuda'lar, Nöbetçi Sulh Ceza Hâkimliğince serbest bırakıldılar. Böylece, polisin bir tertibi daha iflâs etti.**

23 *temmuz*

TEB'in protestosu

■ **Aziz Nesin'in nezaret altına alınması olayını protesto etmek üzere Türk Edebiyatçılar Birliği bir bildiri yayınladı. Bildiride «Türk sanatçısını âdi suçlular çizgisine düşürmeğe yeltenen bu saygısız tutumu şiddetle reddeder ve bu türlü ilkel anlayışlarla her zaman savaşmayı baş görev saydığımızı kamuoyuna duyururuz» denilmektedir. Aziz Nesin olayı, bütün dünyada da geniş tepki yaratmış bulunmaktadır.**

Grevler

■ Turizm Bankası tarafından işletilmekte olan Taksim'deki Dilson Oteli işçilerinin isteklerinin işverece kabul edilmemesi üzerine Turizm İş Sendikası greve gitmeğe karar verdi. Sendikanın açıkladığına göre, banka yöneticileri ayda 3000 - 5000 Lira aylık aldıkları, bankanın bütün imkânlarından parasız yararlandıkları halde işçileri ayda 300 Lira'ya, günde 15 saat çalıştırmakta ve devamlı şekilde «işten çıkarma» tehdidinde bulunarak personelini sömürmektedir. Öte yandan, Fruko ve Pepsi Cola Fabrikası'na ait servis kamyonlarında çalışan 110 işçi, Yeni Tez-Büro İş Sendikası'nın kararıyla greve başladılar. İşçiler, bir şişe Fruko'nun 8 Kuruş'a mal olduğu halde, 60 kuruş'a satıldığını, buna karşılık kendilerinin günde 15 saat boğaz tokluğuna çalıştırıldıklarını açıkladılar. İşverenin, Fruko ve Pepsi Cola'ları zorla dağıttırmak istemesi üzerine işyerinde olaylar çıktı. Her iki işyerinde de sömürülen işçiler haklarını elde edinceye kadar mücadele edeceklerdir.

HAFTANIN YORUMU

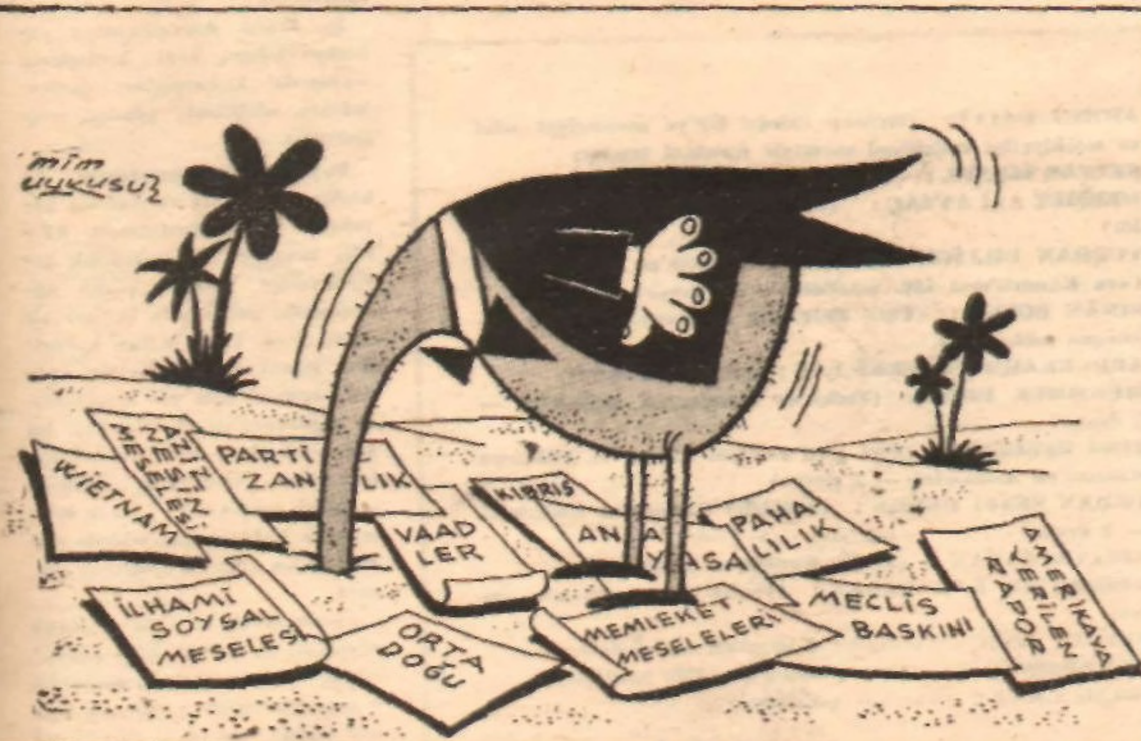
DOĞAN ÖZGÜDEN

ALDANAN SENSİN DEMİREL!

NİHAYET muratlarına erdiler... Türkiye için hayati önem taşıyan konularda dahi gece âlemlerinden ve uykularından bir nebze fedakârlık yapmayan iktidar parlamenterleri, sabahlara kadar çalışarak Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırdılar... Hem de, haklarındaki sahtecilik, rüşvet, suiistimal dosyaları hasıraltı edilenlerin oyları ile... Çetin Altan diğer sosyalistlerle birlikte Meclis'e girdiği günden beri ağızlarından düşmüyordu: "Çetin'in defterini düreceğiz!" Evet, işte defterini dürdüler... Defteri dürenlerin başında da, hiç şüphesiz, Johnson'dan icazetli AP Lideri Demirel var... Görüşmeleri, hükümet icraatını pek de ilgilendirmediği halde, baştan sona kadar cankulağıyla izleyen, hattâ zaman zaman bir mahalle kabadayısı edasıyla konuşmacılara laftar atan Demirel... İşin kulisini yapan Demirel... Ve en önemlisi, işi tezgâhlayan Demirel... Evet, o gece, Demirel'in kişiliğinde temsil edilen komprador kapitalizmi, irili ufaklı, AP'li GP'li piyonlarıyla, Çetin Altan'ın kişiliğinde genç Türk sosyalizmini hançerlemeğe kalkışmıştır...

ÇETİN Altan'ın dokunulmazlığı kalktıktan sonra sıra TİP'i ortadan kaldırmağa, daha doğrusu, Aybar'ın dediği gibi, demokrasiyi kaldırmağa gelecektir. Çünkü, Demirel'in, kendisini iktidara getiren çevrelerin uzattığı faturayı bir an önce ödeyip minnet borcunu temizlemesi gerekmektedir. İkinci beş yıllık plan, yetki kanunu ve diğer yağma tedbirleriyle faturanın ilk taksidi ödenmiştir. Sıra şimdi ikinci taksittedir. Yani, bu yağmaya haklı olarak karşı çıkacak güçleri ortadan kaldırmak ve talanı hiçbir engele çarpmadan sürdürülebileceği ortamı hazırlamak! Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması AP için bu bakımdan bir deneme olmuştur. GP'lileri, YTP'lileri, CKMP'lileri, MP'lileri de peşlerine takarak bu işi başarabildiklerine göre daha cür'etkâr teşebbüslere girişebileceklerini, meselâ TİP'i kapatabileceklerini, Terör Kanunu'nu çıkartarak tüm sosyalist düşünce ve eylemi ortadan kaldırabileceklerini hesaplamaktadırlar...

VE de yanılmaktadırlar! Çetin Altan'ın dokunulmazlığı henüz kaldırılmış değildir. Defteri dürülmüş değildir. Hiçbir zaman da dürülemeyecektir... Ortada politika esnafının bir kararı varsa, onun karşısında da bir Anayasa Mahkemesi vardır... 141 ve 142. maddelerle ilgili kararının gerekçesinde "anayasanın sosyalizme açık olduğunu" bildiren bir Anayasa Mahkemesi, herhalde rüşvetçiler, suiistimalciler, sahteciler dururken sosyalist bir milletvekilinin dokunulmazlığının, hem de anayasaya ve Meclis içtüzüğüne aykırı olarak, kaldırılmasına "evet" demeyecektir. Kaldı ki, o anayasa kurumu da bu kararı onaylasa bile, Çetin Altan'ın benimsettiği görüşleri halktan koparmak mümkün olmayacaktır. Demirel "Büyük millet kandırılabilir. Onun aklını çelmek mümkün...." buyurmuştur. Evet, milletleri kısa bir süre için, tıpkı sizin gibi aldatmak mümkündür. Ama milletleri ebediyen aldatmak; işte bu mümkün değildir... Hele Çetin Altan'ın dile getirdiği doğruları öğrendikten sonra... Çünkü Çetin Altan'ın dile getirdiği doğrular, halkın günlük yaşantısında hissettiği, gözleriyle gördüğü doğrulardır. Anayasa doğrultusundadır. O anayasa ki, gençliğiyle, ordusuyla, aydınıyla ülkenin en uyanık güçlerinin eseridir ve halkın kendi iradesiyle yürürlüğe girmiştir. Anayasa Mahkemesi gibi politikacıların etkisi dışındaki bir kurumun güvenliği altındadır. İşte bu yüzdendir ki, iktidar sahneye koyduğu kirli oyunu sonuna kadar götüremeyecek, anayasa müesseselerine, giderek halkın aldanmaz sağduyusuna çarpacaktır. Hayır, millet aldanmaz, aldanan sensin Demirel!

YAZISIZ

İSMET İNÖNÜ
(Anayasa sosyalizme açıktır)

Halk düşmanlarının hedefi: ÇETİN ALTAN

Söz Anayasa Mahkemesi'nin...

TARİH SİZİ AFFETMEZ!

DEMİREL
(Muradına erdi...)

SÖMÜRÜCÜ sınıfların parlamentodaki temsilcileri, sömürü düzenini sürdürebilmek için Türkiye'nin tek sosyalist partisini ortadan kaldırmak üzere sahneye koydukları kirli oyunun ilk perdesini kapattıkları gün, Türkiye İşçi Partisi Genel Merkezi'ne gelen 30 sayfalık bir resmî yazıda aynen şu satırlar okunuyordu:

"Anayasanın müsaade ettiği nisbette sosyalizm Türk Ceza Kanunu'nun 141 ve 142. maddeleri şümulü dışındadır."

Ve yine bu yazıda *"anayasamızın sosyalizmi yasaklamadığı, ihtilâlci sosyalizm, komünizm hariç, her türlü sosyalizme açık olduğu"* belirtiliyordu.

30 sayfalık yazı Anayasa Mahkemesi Başkanlığı tarafından gönderilmişti ve TİP'in 141 ve 142. maddeler aleyhine açtığı iptal dâvası hakkında Anayasa Mahkemesi'nin verdiği kararın gerekçesini açıklıyordu...

Böylece, AP'nin sahneye koyduğu kirli oyun, hukuk planında, daha ilk gün iflas etmişti. Çünkü, o gün sabaha karşı saat 4.45'te, 12 saat süren bir görüşmeden sonra sosyalist İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın Akşam Gazetesi'nde yayınlanan *'Bornova Savcısı, Lütfen Dinleyiniz'* başlıklı yazıdan dolayı, 142. maddeyi ihlal ettiği gerekçesiyle yasama dokunulmazlığı kaldırılmıştı. Oysaki, parlamento konuşmalarında olduğu gibi, yazılarında da demokratik sosyalizmi savunan Çetin Altan'ın, gerek Anayasa Mahkemesi ve gerekse Yargıtay'ın kararlarına göre suçlu sayılması mümkün değildi.

Kaldı ki, Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılma şekli de, parlamento tarihinin en büyük skandallarından birini teşkil ediyordu. İşledikleri çeşitli suçlardan dokunulmazlıklarının kaldırılması istenen daha 31 milletvekili ve 6 senatör varken, sadece partisinin görüşlerini savunduğu için hakkında dâva açılan bir sosyalist milletvekilinin dokunulmazlığı kaldırılıyordu.

Hazırlıkları aylardan beri devam eden kirli oyun, alt komisyon, karma komisyon raporlarıyla, *"anayasa sosyalizme kapalıdır"* şeklindeki sorumsuz beyanlarla, Aziz Nesin'i gülünç delillerle nezaret altına alarak Türkiye İşçi Partisi'ni Komünist Partisi ile bağlantılı göstermek çabalarıyla olgunlaştırılmış ve nihayet 20 haziran günü saat 17.30'da sahneye konmuştu.

Meclis çeşitli yağma tasarılarını kabul ettikten sonra, bu yağmaya karşı çıkanları susturmak için hazırlanan oyunun uygulanması esasen her an için bekleniyordu. Saat 17'ye doğru Çetin Altan'ın dokunulmazlık dosyasını bir engizisyon mahkemesi havası içinde görüşen Karma Komisyon'un başkanı Kemal Bağcıoğlu ile GP'li Coşkun Kırca ve Emin Paksüt'ün salondan dışarıya çıktıkları görüldü. Ayak üstü yapılan bir konuşmadan sonra her üçü de derhal kulis faaliyetine girişerek özellikle AP ve GP milletvekillerinin genel kurul salonunda toplanmalarını sağladılar. Bu arada Başbakan Demirel'e de tez elden haber uçurularak genel kurul salonunda bulunması sağlandı.

Kemal Bağcıoğlu'nun, dokunulmazlık dosyalarının görüşülmesi için verdiği önerge okunduğu zaman saat 17.30'u gösteriyordu ve AP - GP takımı tam kadrosuyla Meclis'te hazır bulunuyordu.

Bu arada, Amerikalılara yakınlığı bilinen bazı kimselerin localarda konuşmaları cankulağıyla izledikleri gözden kaçmıyordu.

Bağcıoğlu'nun önergesini bu kadar geç saatte vermesinin gerekçesi derhal sırıtıyordu. AP'liler zavallıca bir kurnazlık peşindeydiler. Dokunulmazlık görüşmesini geç saatte başlatarak akıllarınca, Çetin Altan haberinin İstanbul gazetelerinin Anadolu baskılarında yer almamasını sağlayacaklardı. Nitekim bu kurnazlık, daha sonra da tekrarlanacak ve Çetin Altan'ın dosyası sabah saat 4.45'te karara bağlanarak haberin gazetelerde günü gününe çıkması önlenmiş olacaktı.

Ferda Güley'in Çetin Altan'ı savunan, üç dosyalı Zeki Efeoğlu'nun da Çetin Altan'ı suçlayan konuşmalarından sonra AP'liler için büyük sürpriz, CHP Lideri İnönü'nün konuşması oldu. Cum-

İşte AP'nin dosyalıları!

GP ile işbirliği yaparak Çetin Altan'ın Millet Meclisi'nde dokunulmazlığını kaldıran AP Grupu'na mensup 19 milletvekili ile bir senatörün çeşitli suçlardan — ki bunlar arasında yüzkızartıcı suçlar da vardır — dosyaları daha karma komisyonda devre sonuna bırakılarak hasıraltı edilmiştir.

İşte, kendi suçlarını kedi pisliğini örter gibi örterek ışıklaşmış bir yazarı susturmak gafletine sürüklenen AP'lilerin tam listesi :

FUAT AVCI : (Türklüğü, Cumhuriyet'i, Büyük Millet Meclisi'ni, hükümetin manevi şahsiyetini, bakanlıkları, devletin askeri veya emniyet muhafaza kuvvetlerini veya adliyenin mânevi şahsiyetini tahkir ve tezyif etmek)

KADRİ EROĞAN : (Tedbirler Kanunu'na muhalefet ve Ceza Kanunu'nun 159. maddesi — 2 dosya)

ETEM KILIÇOĞLU : (Cumhurbaşkanına gıyabında hakaret ve sövme — Tedbirler Kanununa muhalefet — 3 dosya)

ABDURRAHMAN GÜLER : (Ceza Kanunu'nun 159. maddesi ve Tedbirler Kanununa muhalefet)

FEHMİ BOZTEPE : (Hükümetin manevi şahsiyetini tahkir)

ERTUĞRUL AKÇA : (Tedbirler Kanunu'na muhalefet)

AHMET DALLI : (Mensup olduğu DP'ye memuriyet sıfat ve selâhiyetini suiistimal suretiyle menfaat temini)

SETTAR İLKSEL : (Sahte evrak tanzimi)

MEHMET ALİ AYTAÇ : (MBK'nin manevi şahsiyetini tahkir)

TURHAN DİLLİGİL : (Tedbirler Kanunu'na muhalefet ve Ceza Kanunu'nun 159. maddesi — 10 dosya)

SİNAN BOSNA : (Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanununa muhalefet)

ABDURRAHMAN ŞEREF LÂÇ : (Neşren hakaret)

MUAMMER DİRİK : (Tedbirler Kanunu'na muhalefet — 2 dosya)

ZEKİ EFEOĞLU : (Dini gizli cemiyet kurma ve Tedbirler Kanunu'na muhalefet — 2 dosya)

ORHAN SEYFİ ORHON : (Tedbirler Kanunu'na muhalefet — 3 dosya)

SELÇUK AYTAN : (Trafik Kanunu'na muhalefet)

BEDRETTİN KARAERKEK : (Trafik Kanununa muhalefet)

ŞEVKET BOHÇA : (Tedbirler Kanununa muhalefet)

ALİ BOZDOĞAN : (Ceza Kanunu'nun 159. maddesi)

HİLMİ ONAT : (Vazifeyi suiistimal)

hurbaşkanı Sunay ve Başbakan Demirel *"anayasa sosyalizme kapalıdır"* dediği halde, İnönü tamamen ters bir görüş getiriyor ve *"anayasa sosyalizme kapalı değildir"* diyordu. Ve uyarıyordu: *"Şimdi yeniden bir şiddet politikasına girmek için açık*

KEMAL BAĞCIOĞLU
(Engizisyoncu başı)

kapının önüne geldiğimizi tahmin ediyorum. Ondan sakının... Siyasi partiler anayasa teminatı altındadır ve bu teminatın başı anayasa mahkemesidir. Hakimler üzerinde tesir yaparak karar istihsaline çalışmak, bu kadar tecrübeden sonra, ne bugünkü hükümetin aklından geçer ne bugünkü hakimlerin böyle bir tesire kapılabilecekleri farzolunabilir."

■ *Bu karar suratlarına bir şamar gibi çarpılacaktır.*

İnönü, AP iktidarına, başını çok yakında çarpacağı kayayı gösteriyordu: *Türkiye'de Anayasa Mahkemesi vardı, yargıçlar vardı...*

Ne var ki, sömürü düzenini sürdürmek için tam bir çılgınlık içinde çırpınan AP'lilerin ve de onların yardakçısı GP'lilerin gözleri, bu uyarmanın ciddiyetini göremeyecek kadar dönmüştü.

Nitekim engizisyoncu başı Bağcıoğlu *"Çetin Altan memleketin meşru temellerine dinamit koymak isterse, orak-çekiç'li ihtilâli teşvik ederse, değil komisyon başkanı olarak, bir üye olarak dahi dokunulmazlığının kaldırılmasını isterim"* diye direniyordu.

AP ve GP'lilerin suçluluk kompleksi içinde kapıldıkları hırçınlık, TİP Lideri Aybar kürsüye geldiği zaman tam mânasıyla patlak verdi. Başta şâki Hamido'nun adaşı olmak üzere AP'li ve GP'li milletvekilleri bahaneler icadederek TİP milletvekillerinin üzerine saldırdılar.

Bu sırada Amerikalılara yakınlığı bilinen kimselerin sık sık dinleyici localarını terkederek telefon başına koştukları görülüyordu.

Bu atmosfer içinde konuşan TİP Lideri Aybar, *"Bu hadisede anayasanın 79. maddesinin 2. fıkrası uygulanamaz. Berraklığa kavuşması gereken nokta burada"* diyerek Kırca ve Paksüt'ün akıl hocalıklarına rağmen AP'nin içine sürüklendiği hukukî çıkmazı ortaya koydu. Bir milletvekilinin Meclis içinde söz, fikir ve düşüncelerini açıklaması ve bunları dışarıda tekrar etmesinin suç sayılamayacağını, ancak parlamento görevi ile ilgisi olmayan bir suç işlemesi halinde dokunulmazlığının kaldırılabileceğini belirten Aybar *"Yazılar, buradaki konuşmalara uygun yazıldığına göre, kovuşturma yapılmasına imkân yoktur. Dokunulmazlığın kaldırılmasında iktidar partisinin ve hükümetin menfaati varsa veya dokunulmazlığının kaldırılması istenen milletvekilinin sebebiyet verdiği bir skandal dolayısıyla halkın galeyanı söz konusu değilse dokunulmazlık kaldırılmaz. Aksi halde dokunulmazlıkla birlikte demokrasi de kalkar"* dedi.

Çetin Altan ise, kendisini tam bir panik havası içerisinde dinleyen AP ve GP'lilere *"Benim dokunulmazlığım kaldırılınca kurtulacak mısınız zannediyorsunuz? Ben gidersem bunlar yine söylenecektir. Fikirlerden korkmayın. Bir yazar uğraşıldığı kadar büyür. Bir memleketin parlamentosu da saat 04'e kadar bir yazarla uğraşırsa, o yazar, o parlamento kadar büyür"* diyerek son defa uyarmada bulunuyordu. Konuşmasını bitiren Çetin Altan, salonu terkederken, geride çıkarları uğruna her şeyi göze almış bir topluluğu tarihî sorumluluğuyla başbaşa bırakıyordu.

Ve kendi âdi suç dosyalarını hasıraltı eden insanlar, 21 Temmuz sabahı Ankara uykudan uyanırken Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırarak kirli oyunun birinci perdesini indiriyorlardı.

Şimdi Çetin Altan Anayasa Mahkemesi'ne müracaat edecektir ve söz bu yüce mahkemenindir. İnönü'nün ve Aybar'ın açıkça belirttikleri gibi anayasaya açıkça aykırı olan bu karar ergeç AP'lilerin ve GP'lilerin suratlarına bir şamar gibi çarpılacaktır.

Artık yağma ve terör cephesi ile anayasa cephesi karşı karşıyadır.

Zafer mutlaka anayasacıların olacaktır.

Ve Çetin Altan'ın her zaman söylediği gibi **«Tarih onları affetmiyecektir!»**

Çetin Altan o geceyi anlatıyor

BARBAR FAŞİZMİ BAŞKALDIRIYOR

AP iktidarının gerçekte büyük halk kütlelerinin çıkarlarıyla hiçbir ilişiği olmadığı ve halkı sömüren küçük bir azınlık sınıfının temsilcisi olarak onların sömürü düzenini devam ettirmek amacıyla halkı aldatarak itkidarı ele geçirdiği siyah - beyaz şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Dokunulmazlığımın kaldırıldığı gece AP Grupu'nun ilkel, basit ve çiğ davranışlarıyla ne ölçüde emekçi uyanmasına karşı kızgın oldukları bütün çıplaklığıyla bir iskelet halinde iyice şekillenmiştir.

Tam bir Ortaçağ umacılığı içinde ve eski Afrika yamyamlarının tamtamlı çığlıklarıyla sabahlara kadar benimle uğraşmışlar, ne demokrasiden, ne anayasadan, ne fikir özgürlüğünden hiçbir şey anlamayan gözü dönmüş bir barbarizm tablosunu Meclis tarihine çizmişlerdir.

Ve iyice görülmüştür ki, bu topluluk 1967 yılında devlet yönetecek bir seviyeden tamamıyle yoksundur. Yalan, tazvir, safsata, uydurma ile devlet nimetlerinin üstüne üşüşmeyi ve böylesine bir talan karşısında halkı uyandırmağa çalışanları tasfiye etmeyi diş gıcırdata gıcırdata hesaplayan bir zihniyetin Türkiye'nin kaderinde çok karanlık bir rol oynaması ve gitgide büsbütün saplandığı bir bataklıkta tepine tepine perişan olup gitmesi maalesef mukadderdir.

Alabildiğine bir hırs ve kin, alabildiğine cehalet, alabildiğine bir emekçi düşmanlığı, AP Grupu'nda sabahlara kadar tütüp durmuştur.

Normal insan mantığı ve iz'anı, böylesine yaratıkların hangi meçhul cehennemde zebanileşerek bu duruma geldiğini anlamaktan âcizdir.

O gece AP'lilerin kararmış gözlerinde ve takallus etmiş yüzlerinde bir anlayış ve sevgi ışığı görmek mümkün değildi. Liderleri ve bakanlarıyla beraber bir intikam topacı halinde kenetlenmişler, köpüre kabara karşımda dalgalanıyor ve ne söylediğimi dahi beyinlerinde biçimlendiremiyorlardı.

Kitap, yazı, cümle, kelime değil, alfabeyi dahi hayatlarında hiç görmemiş bir bakış içindeydiler.

Mustafa Kemal'in "Köylü efendimizdir" sözüne öylesine tutuluyorlardı ki, öfkelerinden zıngırdıyorlardı.

Korkunç bir açlıkla üstüne atlamak istedikleri devlet nimetlerini ellerinden alacak olanlar varmış gibi çeneleri kısılmış, burun kanatları kabarmış bağırıyor, duruyorlardı.

— Çetin Altan'ın yazıları bu düzenin temeline dinamit koymaktadır...

— Çetin Altan'ın yazıları, komprador soygununa dinamit koymaktadır, dedim.

Ne demektir köylü, işçi? Ne demektir onların ağırlığının devlet yönetimine katılması... Onlara iki üç kıtır, iki üç palavra yeter ve artardı bile...

Emekçi kitlelerinin uyanmasına çalışmak komünistlikti.

Cellat gelip götürmeliydi böylelerini...

Ve onlar tefeciliği teşkilâtlanmamış kredi piyasası diye rahatça yutturmalıydılar halka...

Kimisi Brezilya'dan, Yunanistan'dan söz açıyordu. Orada da halktan yana olanlar, soygunlara karşı çıkanlar yok edilmişlerdi. Burada da böyle olmalıydı. Bir barbar faşizminin bütün canavarlığı karşımda somutlaşıyordu. Ve benim gülerek, eğlenerek, soğukkanlılıkla "Şu halinize bakın" dememe sinirleniyorlardı...

Bu hafta içinde de yine sabahlara kadar benimle uğraşacaklar. Uzaktan gözetleyip duruyorlar. Acaba moralim bozulacak, acaba pörsüyecek, usanacak, yıkılacak mıyım diye...

Hele iki tane GP'li vardı ki, oradan oraya mekik dokuyor, kulis yapıyor, kürsüye fırlıyor, AP'lilerden daha çok kapkaççıyı savunacaklarını birilerine ispat etmeğe çalışıyorlar.

Benim inanışıma göre, bu soy kişiler bu devleti artık yönetemez. Türkiye'nin bütün aklı başında kişileri, daha büyük felâketler patlamadan gerekli freni yapmalı, olmazsa yeni seçimler için iki yıl daha beklenemeyeceğini ileri sürmelidirler.

İç politika da, dış politika da iyice çığırından çıkmıştır. Kıbrıs gitmek üzeredir. İktisadi durum tam çıkmaza girmiştir.

Ve siyasetçiyiz diye nereden geldikleri belli olmayan bir takım ağzı köpürmüş kişiler halktan yana bütün güçleri ezme krizleri içinde buhran geçirmektedir.

Türkiye bugün tarihi bir devrini yaşamaktadır.

Çetin Altan

BU, CIA AJANLARININ TEZGÂHLADIĞI BİR KOMPLODUR!

■ *TİP Genel Yönetim Kurulu toplantısında, emperyalizmin Türkiye'deki planları ortaya kondu ve önemli kararlar alındı.*

TÜRKİYE İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu, geçen hafta yaptığı olağan toplantısında yurt ve dünya sorunları karşısında partinin görüşlerini tesbit etmiş, bu arada parti içi sorunlarla ilgili bazı kararlar almıştır.

Toplantıdan sonra Genel Başkan Mehmet Ali Aybar, özetle şu açıklamayı yapmıştır:

"Toplantıda siyasi ufkun kapalı olduğu, dünyanın ve Türkiye'nin dar boğazlara sürüklendiği elemle görülmüştür. Amerikan emperyalizminin, dünyanın stratejik noktalarında hakimiyet kurmak yolundaki açık ve gizli gayretleri insanlığı savaşa sürükleyebilecek çok ciddi bir tehlike yaratmaktadır.

Ortadoğu savaşının bir hedefi de, Suriye ve Mısır'daki sol karakterde, Amerikan aleyhtarı rejimleri çökertmekti. Yunanistan'daki faşist darbe de Amerikan aleyhtarı, sola açık bir hükümetin kurulmasını önlemek için yapılmıştır.

Anayasamızın sosyalizme kapalı olduğu yolundaki demeçler de aynı siyasi hedefin kalın çizgisi üzerindedir. Yalnız Amerikancı partilere ve fikirlere yer veren bir sözde demokrasiye zemin hazırlamak için, önce kıskançlıkla istiklâlci, sosyalist Türkiye İşçi Partisi'nin, sonra sırasıyla ister istemez sadece bağımsız bir dış politika isteyen ortanın solunu savunan bütün muhalefetin susturulması tasarlanmaktadır. Bu komplonun CIA ajanlarınca tezgâhlandığı meşhur Tunçkanat raporuyla ortaya çıkmıştır..

Demirel Hükümeti, ayrıca, hızla bozulan iktisadi şartların da artan baskısı altındadır.

Gerçek ve tam bağımsızlığı savunan ve rejimin gerçekten fukara emekçi halkımız yararına işlemesi için ekonomik, sosyal, ahlâki gerekli bütün reformları samimiyetle gerçekleştirmeye hazır olanlar, Demirel hükümetine karşı, Amerikan emperyalizmi, adamları ve aracılarına karşı birleşik tek bir cephe halinde savaşmaktadırlar.

Tehlikelere tekrar işaret ediyoruz. Türkiye'yi Amerikan emperyalizminin ileri karakolu halinde muhafaza etmek için plan hazırdır: sosyalizmin saf dışı edilmesiyle başlatılması düşünülen bu plan, demokrasinin tasfiyesiyle sonuçlanacaktır.

Genel Yönetim Kurulumuz, parti içi meseleler üzerine de eğilmiştir. Dar boğazlara girilirken, partinin birliği ve üyeleri arasındaki karşılıklı sevgi ve saygıyı zedelemeye matuf faaliyetleri akim bırakacak kararlar alınmıştır."

Parti içi meseleler üzerine alınan kararlara göre, parti üyelerinden 13 kişi, *"parti içinde dayanışmayı bozacak şekilde parti organlarında gizli ve maksatlı faaliyetleri sabit olduğu"* ve bir kısmı ayrıca *"şahıslarla ısrarlı şekilde uğraştığı"* *gerekçesiyle* ve ihraç isteğiyle Merkez Haysiyet Divanı'na sevkedilmişlerdir.

Haysiyet Divanı'na sevkedilen üyeler şunlardır:

İstanbul İli'nden *Sevinç Özgüner, Kumru Gözügeçgel, Naci Ormanlar, Rasih Nuri İleri;* Ankara İli'nden *Süleyman Ege, Halit Çelenk* ve *Şekibe Çelenk;* Malatya İli'nden *Vahap Erdoğdu;* Trabzon İli'nden *Umran Baran;* Adana İli'nden *Necati Aykaş, Tuncer Yanar* ve *Necip Deveci...*

Genel Yönetim Kurulu toplantısına katılan 36 üyeden 35'i haysiyet divanına sevk kararına oy vermiş, sadece hakkında sevk kararı verilen Genel Yönetim Kurulu Üyesi Halit Çelenk muhalif oy kullanmıştır. Haysiyet Divanı'na sevkedilenler arasında Merkez Haysiyet Divanı üyesi Şekibe Çelenk de bulunmaktadır.

Genel Yönetim Kurulu, ayrıca, haysiyet divanına sevkedilenlerin parti yönetim kurullarındaki görevlerinden de alınmalarını kararlaştırmıştır.

Toplantıda, ayrıca partinin teşkilâtlanma ve propaganda faaliyetleri için bir mali yardım kampanyası açılması ve ilk olarak 20 jeep satın alınması da kararlaştırılmıştır.

MEHMET ALİ AYBAR
Kuzey Vietnam'a gidiyor

■ *Aybar, soruşturma için Kuzey Vietnam'a gidiyor*

TİP Genel Başkanı Aybar, Russell Mahkemesi adına hukuk komitesi başkanı olarak Kuzey Vietnam'a gitmek üzere bu hafta Türkiye'den ayrılmış olacaktır.

Aybar'ın başkanlığındaki heyet Kuzey Vietnam'da Amerika'nın kullandığı yasak silâhlar ve *Genocide* suçları üzerinde incelemelerde bulunarak hazırlayacağı raporu mahkemeye sunacaktır.

Bilindiği gibi, Russell Mahkemesi, geçenlerde Stockholm'de yaptığı duruşmada, Birleşik Amerika ile Vietnam'daki müttefikleri Avusturalya, Yeni Zelanda ve Güney Kore'yi, beynelmilel hukuk gereğince, tecavüzde bulunmaktan ve sivil hedefleri bombalamaktan suçlu bularak oybirliğiyle takbih edilmelerine karar vermiş bulunuyordu.

Russell Mahkemesi, sonbaharda tekrar toplanarak Aybar başkanlığındaki heyetin hazırlayacağı raporu görüşecek ve Amerika'nın *"yasak silâhlar kullanmak"* ve *"masum insanları topyekûn imha etmek"* suçlarını karara bağlayacaktır.

Sonun başlangıcı

Yaşar Kemal

ÇETİN Altan'ın dokunulmazlığını kaldırdılar. Dün TİP'lilerin üstüne yürüdüler. Dün olmadık işler yaptılar. Yiğitlik, kabadayılık gösterileri yaptılar. Dün astığımız astık, kestiğimiz kestik dediler. Dün biz Türkiye'yi çiftliğimiz gibi idare ederiz, Morrison firmasını idare eder gibi idare ederiz, dediler. Çiftlik idare etmenin, Morrison firması idare etmenin de bir şartı şurtu var, ama Türkiye'yi idare etmenin hiç bir şartı şurtu yok dediler. Türkiye'nin sevenleri Dumlupınara gömülü, Çanakkaleye gömülü, Anıtkabirde yatıyor, dediler. Bütün bir millete meydan okudular. Anayasayı çiğnediler, Anayasa suçu işlediler.

Yeryüzünün en büyük imparatorluğunu kurmuş bir milleti tutsak ederlerse, tutsak eyliyenin kulu kölesi olurlarsa, bu memleketin çocuklarından da, şu Türkiye'de oturan burjuvalara bir ses çıkaran olmazsa, işte böyle olur. Bekleyin daha.. Türkiye'yi yok edecekler. Bu gidiş gidiş değil. Böyle giderse, bu Türk milletinin sonudur. Görünen köy kılavuz istemez. Yazık ki, yazık ki bir milletin yok edilişini gözlerimizle görüyoruz. Yazık, kimsiz kimsesiz millet.

Sanki Fatihi yetiştiren, Kanuni Sultan Süleymanı yetiştiren bu millet değil. Sanki Koca Sinanı bu millet yetiştirmedi. Sanki Yunus Emreyi, Karacaoğlanı, Pir Sultanı, Köroğlunu, Dadaloğlunu yaratan bu millet değil. Sanki sömürgeciliğe yeryüzünde ilk karşı koyan ve sömürgeciyi ilk denize döken, kahreden bu millet değil. Sanki bu türkülerin, bu kilimlerin, bu güzelim geleneklerin sahibi bu millet değil. Sanki Mustafa Kemali yaratan bu millet değil.. Sanki dünyanın en cömert, en yiğit milletlerinden birisi olan, onurlu, eğilmeyen yıkılmayan bu millet değil..

Bir komprador azınlığı tutsak kıldırmış efendilerine yurdumuzu, halkımızı. Dilediği gibi bu topraklar üstünde at oynatıyor. Ne kanun tanıyor, ne hukuk.. Ne gelenek, tanıyor, ne millet.. Bir karanlık fırtına gibi çökmüş yurdun üstüne..

Ben bunları tanırım kardeşler. Yassıadadan tanırım. İlk günü Yassıada mahkeme salonunda görmüştüm bunları. İnsana değil, korkak, bitkin, bir acayip kütleye benziyorlardı. Zavallı, acınacak. Ve ben Yassıada'da bunların yüzünden insanoğluna acımıştım. Bunlar yüzünden bir süre insan soyuna saygımı yitirdim. Öylesine sinmiş, öylesine fikirsiz, öylesine zavallıydılar ki.. Ve bunlar Türk milletini yıllar yılı idare etmişlerdi. Tarihin en büyük milletlerinden birisini...

Ve Fatih ve Kanuni Süleyman, Koca Yunus, Koca Sinan.. Ve yaratan Türk halkı.. Ve Mustafa Kemal.. Ve ulu bir tarih.. Ve sonsuz, taze, yaratıcı bir kültür.. Ve tarihi boyunca tutsak olmamış büyük bir millet.. Ve Demirel, ve Demirel, ve Demirel, ve Demirel... Ve Morrison firması Türkiye Mümessili Süleyman Bey... Ve iktidarın başı...

Ben demedim mi size hepsi hepsi Çanakkale'de, Dumlupınar'da kaldı, diye.

KIBRIS GİTTİ GİDER

Ferruh Doğan

GOMONİST!

FETHİ NACİ

DIŞİŞLERİ Bakanlığının davetlisi olarak geçen hafta içinde Ankara'ya gelen İngiltere'nin Dışişlerine Yardımcı Devlet Bakanı Fred Mulley'nin yaptığı temaslar, Demirel'le Çağlayangil'in İnönü ile iki saat süren görüşmeleri, Yunanistan'la yapılan ve oyalamadan başka bir şeye yaramadığı bilinen ikili görüşmelerden sonra, Kıbrıs meselesini yeniden ön plana çıkardı. Fred Mulley'nin resmen yalanlanan teklifi, dış basında yazılanlar Kıbrıs meselesinin önümüzdeki günlerde Amerikan desteğindeki Yunanistan'ın istediği biçimde bir çözüme kavuşturulacağını göstermektedir.

Arap âlemini kendine düşman eden Amerika, Yunanistan'da iktidara getirdiği faşist cuntayı halka şirin gösterebilmek için, halkın büyük özlemini, Enosis'i, gerçekleştirme kararındadır. Bağımsızlıktan yana olan Makarios'u devirmek, bir de Türkiye'ye, sayın Nadir Nadi'nin deyişiyle, *"sünnet edilecek çocuğa şeker verilmesi misali"* Adadaki İngiliz üslerini devretmek (bunların ne dereceye kadar "üs" sayılabileceği de bir ayrı konu), Amerika'nın gözünde, bu iş için yeterlidir. Nitekim Yunan askeri hükümetinin Devlet Bakanı Papadopulos, gazetelerin yazdıklarına göre, Kıbrıs'a gizlice geçerek bir darbe için zemini yoklarken, Fred Mulley de Türkiye'de gerekli temasları yapmakta, bu temaslara İnönü'nün de katılması sağlanmaktadır. Makarios'un devrilmesi karşısında Türkiye'nin kayıtsız kalmasının istendiğini, Türkiye'ye verilecek üslerle de Enosis'i Türk kamu oyuna iki taraflı bir Enosis gibi göstermek hazırlıklarının başladığını tahmin etmek güç olmasa gerek. İnönü ile iki saat konuştuktan sonra gazetecilerin bir sorusuna *"Enosis olmayacağını defaatle söyledik."* diye cevap veren Demirel'in geçen yıl New York Times gazetesine verdiği bir demeçte *"Eğer destekleyebileceğimiz bir anlaşmaya varabilirsek gazetelerin yazacaklarının önemi yok. Ülkeyi hükümet yönetmektedir ve hükümet de yalnızca Meclise karşı sorumludur."* dediğini hatırlayanlar Demirel'in kamuoyundan çok İnönü'yü (bir de orduyu) önemsediğini farkederler.

İNGİLİZ üslerinin Türkiye'ye devredilmesi, yani üslü bir Enosis, Demirel'in *"destekleyebileceği bir anlaşma"* olabilir. Ne var ki üslerin Türkiye'ye devri, ya da üs niyetine Türkiye'ye bir miktar toprak parçasının verilmesi Türkiye'ye daha önce de teklif edilmişti. Acheson planının, Başkan Johnson'ın isteğiyle, değiştirilmiş şekli olan bu teklif İnönü hükümetince reddedilmişti. İnönü, o zaman reddettiği bu teklifin bugün kabulü halinde susacak mıdır?

Bunun dışında, Türkiye'yi tatmin için verileceği söylenen bu üsler, gerçekte, Türkiye'nin başına bir belâ olmayacak mıdır?

Üslü Enosis'in kabulü demek, uzun yıllardır savunulan *"bağımsız ve federatif Kıbrıs"*ın bir yana itilmesi demektir. Oysa Türkiye, bu çözüm yolu için Üçüncü Dünya ülkelerinin de, sosyalist blokun da desteğini sağlamak yolunda büyük çabalar harcamış, oldukça olumlu sonuçlar elde etmişti. Şimdi, üslü Enosis'i benimsemek, Türkiye'yi, yeniden, Ortadoğu'da Anglo - Amerikan petrol çıkarlarının bedava bekçisi durumuna sokacak ve Üçüncü Dünya ülkeleri ile karşı karşıya getirecektir. Yeryüzünde bütün askeri üslere karşı direnmenin alabildiğine geliştiği bir dönemde bize verileceği söylenen üslerin kısa sürede tekrar Yunanistan'ın eline geçeceği bir yana, bu üsler için harcanacak paraları bulmak ayrı bir dert olacaktır. Ve gerçekte, bizim yerimize yerleşecek olanlar Amerikalılar olacaktır.

KIBRIS meselesinin bir tek âdil çözüm yolu vardır: Bağımsız ve federatif Kıbrıs! Bunun dışında kabul edilecek bir çözüm yolu, gerçekte, Kıbrıs meselesini bir çözüme vardırmak değil, yeni bir çıkmaza sokmak olacaktır. Başımıza belâ olacak ve bizi Amerika'ya daha da bağlı bir hale getirecek olan İngiliz üsleri karşılığı bağımsız ve federatif Kıbrıs'tan vazgeçenler, kolay kolay, Türkiye'nin çıkarlarını Yunanistan'a peşkeş çekmek suçlamasından kendilerini kurtaramayacaklardır. AP'nin ve büyük sermayenin hizmetindeki basın bile Türk halkını kolay kolay aldatamayacaktır. Kıbrıs'a gönderilen işbilir görevlilerin çabaları, Kıbrıs'ta Enosis'e karşı olan Türklerin susturulması, *"mücahitler"*in Kıbrıs'tan geri çekilmesi Kıbrıs'taki soydaşlarımızın gerçeği görmelerini önleyemeyecektir. Ve Kıbrıs, kanayan bir yara olmakta devam edecektir.

ORTAM öylesine hazırlanmaktadır, Amerika öylesine somut ve kısa vadeli hedefler peşindedir ki artık Kıbrıs'a veda etmekten başka yapacak bir şeyi kalmayan iktidar için bu durumu bir *"zafer"* olarak yutturmak üzere propaganda faaliyetine geçmekten başka yapacak iş kalmamıştır.

Ama Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilişi Türk halkının emperyalizmin ne idüğünü anlaması bakımından, Amerika ile olan ilişkilerin Türkiye'ye nelere mal olduğunu anlaması bakımından unutulmaz bir ders olacaktır. Emperyalizmin dümen suyunda gitmenin bize daima kayıplar verdireceği bir kere daha anlaşılacaktır. Dış politikamızı Amerikan emperyalizminin etkisinden kurtarmadıkça, *"istiklâl-i tam"*cı bir dış politika görüşünü benimsemedikçe belâlardan kurtulamayacağımız en somut şekilde görülecektir. Emperyalistlerin çıkarlarına uyan çözüm yollarının Türkiye'nin çıkarlarına uymadığı, Türkiye'nin çıkarlarına uyan çözüm yollarını ise emperyalistlerin kabul etmediği bir kere daha anlaşılacaktır.

MİLLİ çıkarları her şeyin üstünde tutan Türk sosyalistleri bu gerçekleri halka anlatmağa devam edeceklerdir. Yunanistan'daki faşist cunta özgür Yunan düşüncesini susturmuştur; Kıbrıs'ta yapılacak bir askeri darbe Kıbrıs'ta da bir ölüm sessizliği yaratabilir. Ama emperyalistler ve yerli işbirlikçileri Türkiye'de özgür düşünceyi, millî haysiyet duygusunu, bağımsızlık özlemini kolay kolay yok edemiyeceklerdir.

Nâzım Hikmet, Moskova'da meşhurlar arasında yatıyor

— VI —

MOSKOVA herkeste elbet başka başka çağrışımlar yaratır. Kimi Napoleon'un seferini, kimi Moskova Geceleri melodisini hatırlar. *Kimi sigara paketinin* arkasına şu kelimeleri sıralar: Votka, Troyka, Kazaska, Mujik, İvan Mujokin. Bir başkası rastgele şu kelimeleri mırıldanır: Lenin, Kremlin, Tolstoy, Harp ve Sulh, Nataşa, Karamazof Kardeşler, Raskolnikov, Çar Nikola, Korkunç İvan, Kızıl Meydan, Rasputin...

Moskova denince *ben nedense hep* Maşa, Olga ve İrina'yı, ve bu üç duygulu kızkardeşin küçük taşra şehrinde **«Ah Maskuva Maskuva»** diye iç geçirişlerini hatırlarım. Ben Üç Kızkardeş'i, ilk, 1930'larda Muhsin Ertuğrul'un rejisinden görmüş, tanımış, sevmiştim. Sonra Viyana'da bunu sahneye koyan rus rejisör Şarof'a asistanlık ettim. Provaları ile birlikte en az otuz kere görmüş sayılırım. Çehov'un, Üç Kızkardeş'i belki en iyi eseri de sayılmayabilir. Ama onun en iyi eseri yoktur bence. Çehov en küçük hikâyesinden en uzun piyesine kadar hep aynı kalitenin ne üstüne ne altına düşmeden, her tipine, her satırına kendi kişiliğinin damgasını, kendini hiç duyurmadan — ustalık bu değilse nedir zaten — veren bir yazardır.

Novo Diveçye mezarlığında ilk aradığım mezarlardan biri Çehov'unki oldu. Moskova'da Çehov'un evini sordum. Gittim gördüm. Bizi kapıda yumuşak, içli, duygulu bir kadın karşıladı. Çehov'un yarattığı insanlardan biri sanki, kitaplardan sahneden kaçıp bu vişne ağaçlı bahçeye sığınmıştı.

Bu sayıda Çehov'un Tolstoy'la çıkmış nadir ve tarihi bir resmini sunuyoruz. Bence hiç bir portresi Çehovu bu fotoğraftaki kadar iyi yansıtamaz. Bu yumuşak, mazlum, efendi insanın *hikâyeciliği, ilk* gününden beri başarılı geçmiştir de, oyun yazarlığı zavallıya ne üzüntülere mal olmuştur. Martı'nın ilk fiyaskosunda yuhaları duymamak için locasından suçlu gibi usulca Petersburg sokaklarına kaçan, karın altında saatlerce yürüyen, ve bir daha tiyatro yazmaya tövbe eden Çehov'u görür gibi oluyorum. Oysa *aktörlere:*

— **Önemli olan tabii olmaktır, hanımlar beyler,** demişti. **Sade, süssüz, yapmacıksız, olduğu gibi oynayın. Çünkü canlandıracağınız kişiler, hergünkü alelade insanlardır.**

Novo Diveçye'de

Olağanın, gündeliğin altında yatan şiiri vermek, entrige, gerilime alışık tiyatro seyircisine psikolojik diyaloglar ve hayat kadar rastgele ve dağınık yeni bir oyun çatısı sunmak elbette riskli bir şeydi. Düzeydeki eleştiriciler bunu kireçlenmiş kalıplarının kıstasına vurup, **(Teknik yetersizlik)** diye adlandırıverdiler. Mart'yı Petersburg'da seyreden Tolstoy bile:

— **Çehov modern hikâyecilerimizin en kabiliyetlilerinden biridir. Ama Martı'sı kötü bir oyun. Piyesin en iyi yeri yazarın monoloğudur. Ne var ki, bu çeşit *otobiyografik pasajlar oyundan çok* denemeye yaraşır. Çehov piyes yazmayı bıraksa iyi eder,** demiyor mu idi.

Oysa Tolstoy onun hikâyeciliğinin eşsizliğini herkesten önce anlayanlardandı:

— **Çehov'un ekspresyonist ressamlar gibi kendine özgü bir tarzı var. Yakından bakınca renk lekelerinden başka bir şey göremiyorsunuz. Ama uzaktan bakınca insan onun hârikulâde âlemini anlıyor.**

Çehov'un Novo Diveçye'de, küçük demir parmaklıklar içindeki mezarı, onun hayat uslûbu kadar gösterişsiz... Yanında karısı ve kardeşi yatıyor, tümünü bir vişne ağacı gölgeliyor.

Günlerden Pazar. Halk Novo Diveçye, **(Yeni Kız Manastırı)** Mezarlığının yollarında, ellerinde çiçekler dolaşıyor. Mezarlıktan çok parka benziyor burası. Moskova Sanat Tiyatrosu'nun önünden bu sabah geçmiştik. İşte önce Martı'yı, sonra Çehov'u, aylarca prova ile ve anlayışlı bir direnişle dünyaya kazandıran Stanislavski burada yatıyor. Oyunculuk sanatını ilim haline getiren ilk büyük rejisör, hasta yazara son bir kıvanç ışığı verebilmek için bütün trupu ile Yalta'ya, Çehov'un ayağına kadar gidip ona oyun oynayan in*san ve dost Stanislavski burada şu muh*teşem pembe mermer dikdörtgenin altında yatıyor.

Başı en kalabalık mezarlardan biri de Stalin'in karısı Aleluyeva'nın mezarı idi. Bilindiği gibi bu kadını Stalin'in öldürttüğü rivayet olunuyor. Svetlana Stalin'in Amerika'ya sığınıp dört yapraklı *gül gibi resimler çıkarması,* Amerikan yayınevlerinin Amerikanvari bir gürültü ile lanse ettiği anılarını yayınlamaya başlaması, belli bir şey ki Sovyetlerde çok kötü karşılanmış.

Svetlana'ya duyulan nefret, Aleluyeva'ya gösterilen ilgide ifadesini buluyor.

Nâzım'ın mezarı

Gogol'ün mezar taşında Tevrat'tan tek bir satır vardı. Yazar bunu kendi vasiyet etmiş:

— ***Acı sözlerime gülecekler.***

Ruslar **«Gogol'ü yalnız rusça okumalı»** diyorlar, **«Onun büyüklüğü o zaman belli olur.»**

Çevrilince dil ustalığından gelen boyutu kayboluyormuş. Çevirinin bütün kaybettirdiklerine rağmen Gogol'un büyüklüğünü hangimiz sezmiyoruz?

Taras Bulba'daki o rüzgâr gibi soluk ve anlatı dehasına, Müfettiş'teki o polifon mizah dünyasına, Burun hikâyesindeki o fantazi şahikasına kaç yazarda, bir arada, rastlayabiliriz?

Müfettiş'i oynayan oyunculara verdiği öğüt duvara asılıp ezberlense yeri:

— **Aman karikatüre düşmeyin,** diyor büyük usta, **Aşırılığa, âdiliğe kaçmayın. Oyuncular güldürmeğe ne kadar az özenirlerse rollerinin gülünç yanını o kadar iyi farkedeceklerdir. Asıl, gülünçlük, her oyuncunun kendi saplantısına büyük bir ciddiyetle bağlı oluşundan, doğacaktır. Bu saplantıların boşluğunu saçmalığını ancak uzaktan bakan seyirci görebilir.**

İyi komedinin tanımı zannımca bundan iyi yapılamaz.

Mayakovski'ye kişiliğine uygun bir mezar yapmışlar. Koyu renk mermerden bir fon önünde alabildiğine özgür ve iradeli bir ozan başı. Heykelin boğazındaki kumaştan kıpkırmızı fuları biraz yadırgıyorsunuz. Soyutla somut pek *uzlaşmıyor. Bu fuları, soldukça değiş*tiriyor olmalılar.

Nâzım Hikmet de Novo Diveçye'de yatıyor. Nâzım'ın mezarı tek bloktan bir kaya parçası. Bunun üzerine İtalyan bir ressamın, onun Yürüyen Adam şiiri için tasarladığı figürü çizmiş, başına Nâzım'ın kıvırcık saçlı başını oturtmuşlar. Nâzım ölmeden bir kaç yıl önce söz arasında, ölünce, **«Anadolu'ya gömülmesini, baş ucunda da bir çınar bulunmasını vasiyet etmiş.»** Keş*ke arzusuna* uyulsa idi. Nâzım Hikmet'in mezarı başında, Azerbeycan'ın ünlü şairi Resul Rıza, eşi Genceli Şaire Bayan Nigar Rıza, oğulları yine şair Anar Rıza ve Şair Enver Mehmed Hanlı'yı bulduk. Rus şairlerinden birinin Türkiye'yi ziyaretten dönerken bir kova türk toprağını getirip Nâzım'ın mezarına döktüğünü anlattılar.

Nâzım, bir çok ünlülerin arasında yatıyor. Taze çiçeklerden belli ki ziyaretçisi de çok. Herkes onu hayatında *sevmiş, şimdi, öldükten sonra da,* saymaya devam ediyor. Ne var ki, özlediği gibi Anadolu'da bir köy mezarlığında bir çınar altında topraklaşmak, çok sevdiği türk insanlarının arasında eriyip kaynaşmak Nâzım'a daha yaraşan bir son olurdu.

Nâzım'ın son yıllar yanında bulunanlardan onun hayatına dair çok ayrıntı-

Tolstoy ile Çehov'un Türkiye'de ilk defa ANT'ta yayınlanan fotoğrafı

KONSTANTİN SİMONOF'UN EVİNDE...

HALDUN TANER

Haldun Taner Moskova'da Konstantin Simonof ile...

lar dinledim. Moskova'da bir Nâzım Hikmet Arşivi kurulmuş. Bunun başkanlığını Sovyetlerin ünlü yazarı Simonof almış. Nâzım'ın her yazdığı, her konuştuğu burda tasnif ediliyor.

Son yıllarda yurdumuzda da Nâzım Hikmet'in eserleri yeniden basılmaya başlandı. Oyunları oynanıyor. Nâzım'ın:

— **Ölümümden sonra ulusum'a benim aramda bir mütareke ba; ıyacak,** kehaneti bir derece doğru çıkmışa benzer.

Vâlâ Nurettin, **(Bu Dünyadan Nâzım Geçti)** siyle sıcak bir dost açısından büyük şaire bakışını bize iletti. Nâzım Hikmet'in ikinci eşinin oğlu editör ve eleştirici Memet Fuat üvey babasının annesine yazdığı mektupları yayınladı. Orhan Kemal Bursa hapishanesi anılarını, A. Kadir Harbiye Olayı Hikâyesini bastırdılar.

Nâzım Hikmet'in bir başka yakın dostu Kemal Tahir de yakında Nâzım'ın kendisine yazdığı yüzlerce ilginç mektubu yayınlayacak. Aziz Nesin'in ise yıllardır Nâzım Hikmet üzerine bir inceleme hazırladığını biliyoruz.

Bütün bu zengin materyele Nâzım'ın son eşi bayan Vera'nın hazırlamakta olduğu eser ve Ekber Babayef'in ayrıntılı notlarını toplamaya karar verdiği gün yazacağı biyografi de eklenince büyük şairin hayatı, her yanından aydınlanmış olacak.

Sovyet gençliği

Gece Nâzım'ın sıkıldıkça **«Hadi gençlere gidelim»** diye uğradığı Nikolai Lempert'le arkadaşı Vladimir Silis'in atölyesine gittik. Bu iki genç heykeltraş bizi kırk yıllık dostmuş gibi karşıladılar. Ortada beyaz örtülü bir masa, her gelen çift oraya yiyecekler içecekler getiriyordu. Yenildi içildi. Ev sahipleri bize yaptıkları heykelleri gösterdiler. Nâzım'ın mezar taşı projesi de onlarınmış. O geceki toplantı yeni satınalınan beyaz masa örtüsü şerefine idi. Daha sonra gitarda çok sesli şarkılar söylediler. Alabildiğine eğleniyorlardı. Kasıntısız, arka düşüncesiz ve temiz. Kendimi Montmartre'da sandım bir an.

Sovyetler'de genç kuşak nasıl düşünür, nasıl davranır, nasıl yaşar, nasıl sevişir, diye merak edenler olacak. Genç milleti heryerde aşağı yukarı, ayni şeyleri ayni heyecanla duyuyor.

Bir kere yaşlı kuşak genç kuşak çekişmesi burada da var. Bu bir hayat kuralı. Gençler taşkın fizyolojilerinin gereği, yaşlıları fazla kireçleşmiş, fazla kendi ölçülerinin üstüne titrer buluyor ve bunları aşarken ayrı bir zevk duyuyorlar. Hakları da yok değil. Aşk bahsine gelince çoğu sanır ki burda serbest aşk at oynatır. Yanlış. İhtilâlin ilk yıllarında daha çok alman kaynaklı bir Freie Liebe (serbest aşk) propagandası yapılmış biraz tutmuş da. Ama ailenin gerekliliği anlaşılınca bu bir fanteziden ibaret kalmış. Evli olmadan yaşayan çiftler elbet var. Ama evli muamelesi ve saygısı görüyorlar. Sosyal düzen, seks cinayetlerine, cinsel sapıklıklara set çekmiş. Materyalizmin cinsel konularda alabildiğine aşırı bir özgürlük getirdiğini sanmak da doğru olmaz. Ruslar kadar aşk konusunda utangaç, edebli, ölçülü millet az gördüm. Sokakta, metroda, öpüşen, kendinden geçmişlere yahut da teşhircilere burada rastlayamayacaksınız. Sevişmek güzel şey. Ama galiba sadece iki kişiyi ilgilendiren bir şey. Bunun avaz avaz sokağa ilân edilmesi, elbette şart değil. Ruslar ihtiraslı bir millet, aşkı hafife almıyorlar.

Kadın erkek eşitliği lafta kalmayıp sosyal hayatın her alanına her anına yerleştiği için burjuva toplumlardaki etiket numaraları burada gülünç karşılanır. Kadına yardım ancak yaşlı ise gerekli. Emansipe rus kızı, rus erkeğinin hiç bir alanda yardımını dilenmiyor. Bunu hakaret farzediyor. Sevgililer flört etmiyorlar mı? Flörtten ne anladığınıza bağlı. Flört etmek, karşısındakine olduğundan daha güzel, daha ilgili, daha tatlı ve uysal ve nazik ve zeki görünme çabası ise, karşısındakinin zaaflarını bulup bir gedikten onu tavlama manevrası ise, bunun adına gözboyacılık demek daha doğru sayılır. Her çeşit gözboyacılık dürüstlükle bağdaştırılamayan bir karakter zaafı sayılıyor. Olduğu gibi görünmek, pozdan sıyrılabilmek ise orada göze girebilmenin ilk aşaması. Bu durumda burjuva toplumun bunca piyesine konu olan bir sürü tavlama taktiği birden anlamsızlaşıveriyor. Ama bunun dışında kadın erkek arasında hiç mi cilveler yok. Rus kızları, Amerikan ve Amerikan bozması müzikallerin, filmlerin bize yansıttığı gibi, erkeksi, hört zört, kadın zarafetinden yoksun karikatürler gibi mi? Katiyen. Sevişen çiftler el ele gezmeğe gidiyorlar, karşılıklı tartışmalar yapıyorlar. Kitap okuyor, müzik dinliyorlar. Tam bir arkadaşlık kurmanın bütün yollarından geçmeye çalışıyorlar. Her alanda birbirlerini tartıyorlar. Arada darılıp barışmalar, kıskanmalar oluyor elbet. Bunlar sevginin tuzu biberi., Kadın erkek ilişkilerinin bu kadar atavik cilvelerini galiba kimse, hiç bir dünya görüşü dünyadan büsbütün sürüp götüremez.

Simonof'un evinde

Rus konukseverliğini hep duymuşuzdur ya, yine de yerinde görmek gerek. Misafire ikram hususunda bir evde herkes seferber oluyor. Neleri var neleri yoksa getirip konuğun önüne döküyorlar. Laf olsun, ikramcı denilsin, diye değil. İçten gelerek, konuğu elden geldiği kadar memnun etmek için...

Fransızları, Almanları bir düşünün. Bir de ikramda ölçüsüz Rusları. Ziyafet yetmez gibi konuğu giderken de hediyelere boğuyorlar. İngilizleri bir kalem unutacak olursak, konukseverlik galiba doğuya gittikçe artıyor. Rekor belki bizde ama Ruslar da bizden pek aşağı kalmıyor.

Konstantin Simonof'un evinde böyle külfetsiz ve içten bir konukseverlikle de ben karşılaştım. Şiir, hikâye, roman, oyun türlerinde kalem oynatan, her dalda da birinci planda ün yapan Simonof, özellikle **(Gece ve Gündüz)**, **(Silâh arkadaşları)**, **(Canlılar ve Ölüler)** i ile anılır. Eleştiriciler onu savaşı en yakından izlemiş Sovyet insanını kan savaşında tesbit etmiş bir yaman müşahit sayıyorlar. **(Silâh Arkadaşları)** romanı teknik olarak, açı olarak, öz olarak ancak çok güçlü bir yazarın üstesinden gelebileceği bir romandı.

Simonof İstanbul'da iken Beyoğlu'nda biri, arkasından koşup **Osman Bey, Osman bey** diye seslenmiş. Soluk soluğa yetişmiş:

— **Aşkolsun Osman Bey,** demiş. **Gördün de görmezden geldin. Sirkeci'den beri peşindeyim.**

Yanındakiler yanlışlığı anlatınca adamcağız utanmış, özür dileyip gitmiş. Fotoğrafından siz de hak vereceksiniz. Simonof türke benzediği için mi Türkleri bu kadar sever, yoksa Türkleri bu kadar çok sevdiği için mi zamanla Türk'e benzemiştir, bilinemez. Usta romancı bizi özel otomobili ile bizzat otelden aldı. Özel şoförünün kullandığı araba ile apartımanına gittik. Eşinin bir arkadaşı, bulgar bir şair hanım da bizimle beraberdi. Bayan Simonof aydınlık, huzurlu, vekarla alçakgönüllülüğü birleştirebilmiş bir kadın. Kızları Çekoslovakya'da bir gençlik kampına gitmiş. Simonof, burda tanıdığım sanatçıların bir çoğu gibi, daimi bir neşe ve şaka havası içinde esprilerinin birine ötekini ekliyordu.

Bize son yaptığı uzak doğu gezintisinden resimler gösterdi. Kamçatka yarımadasında kendine nefis mors dişleri hediye etmişlerdi. Bunlardan birinin üzerinde şöyle bir ithafiye vardı:

— **İyi yazara da böyle güçlü diş gerek.**

Bayan Simonof'un kendi pişirip kendi servis yaptığı sofrada konu Simonof'un son gezisi, Nâzım Hikmet, benim yeni gördüğüm ve Simonof'un çok merak ettiği Abidin Dino'nun futbol filmi ve kongre yorumları idi.

Duvarda Dino'nun bir tablosu vardı. Kahveleri bu resme ve primitiv uslûbda bir şaheser olan Gürcü Ressamların resimlerine bakarak içtik.

Oradan ayrılırken üç saat boyu rusca konuşulmuş olduğunun farkına neden sonra vardım...

(DEVAMI VAR)

MEVLÂNA ÜSTÜNE

Kutsallık Tüccarları

ABİDİN DİNO

MEVLÂNA, turizm ve gösteri kelimelerini yanyana görünce her seferinde utançtan yüzüm kızarıyor. Utançtan ve kızgınlıktan!

Geçen yıl *"Planète"* adında, *kutsallık ve gizcilik duygularının* dolandırıcılığı ile geçinen bir Fransız dergisi, Konya'dan bir Mevlevi *"ekipi"* getirtmiş, bilet karşılığı boş vakit geçirmek isteyen Fransızlara, hem uydurma bir semâ seyrettirmiş, hem de *"ruhaniyet"*i artırmak için olacak, bir pilâv ziyafeti çekmişti.

Planète Dergisi, diyecek yok, ustalıkla sunulmuş güzel resim ve fotoğraflarla birlikte, bilimin şaşırtıcı yönlerini, masal-bilimi, *ispiritizmayı, falcılık çeşitlerini* ve sözde tasavvuf karmalarını birbirine katıp büyük şehir bunalımına kaçamak arayan, orta kültürlü küçük ve büyük kentlilere, inanç değilse bile kolay tarafından *"olağanüstülük"* duygusu sunmakta, otomobil selleri, metro sıkışıklığı, soluk günlerin döner dolaplığı içinde adı geçen dergi, okuyucularına, lüks kâhat üstünde *"gaipten"* haberler iletmektedir.

Dergi işini yürütüyor, dergiyi çıkaran Pauwles Basınevi, ayrıca, açık saçık kitap basma yolunda uzmanlaşmayı da unutmuyor, arada bir gürültü koparabilecek konulara, *"garip"* tören resimlere, giderek, duman perdesi olarak iyi şiire, felsefe özetlerine bile yer ayırıyor. Okuma alanında bir geneleve bedel..

Gerçek sorunlardan okuyucuya ayırmak için (inanç ve tasavvufu bunlara katıyorum), *dünya çapında girişilen bir şaşırtma* hareketinin gereklerini yerine getiriyor bu dergi. Bu yetmiyormuş gibi, *"manevi"* önderliği daha da ileriye götürerek, Planète Dergisi, *"Vodu"* âyinlerini, Kutsal Hint danslarını, Afrika tılsımlı şölenlerini de sahneye çıkarmayı unutmamıştı bir ara...

Neylersin, böylesi bir dünyada böylesi dolaplar dönecek. Kaldı ki, dini kurumlar Planète'den *beterini yapıyor, "ruhaniyet"* ya da *"mûcize"* perdesi altında, ticari işlere girişiyorlar. Örneğin, Lourdes şehrinde, senenin belirli günlerinde dört bucaktan gelen binlerce hristiyan hastalar birikiyor, Lourdes'lu Meryem Ana'nın onları bir çırpıda kurtaracağı umudu ile bekleşiyor, dualar ediyor, haç çıkarıyor, o arada şehrin otel ve lokantalarını dolduruyor, mum, kutsal incik boncuk, haç ve dini heykelcikleri avuç avuç satın alıyorlar. Hasta nelere umut bağlamaz ki! Bizimkiler daha akıllı, bozkır ortasında *"secere"* misali dal budak saran çınarlara, kırmızı, yeşil, sarı çapıtlar asıyorlar. Hem ucuz, hem ağaçlara şenlik rüzgârda.

Asırlık bir hristiyan kurumu olan Papalık, Portekiz'de İtalya'da, Lourdes'a benzer "iş"lere girişmekte, açık bir kazanç kurumu olan Pauwles Kitabevi'nin kat kat beterini yapmaktadır. Roma'da herhangi bir tütüncüye gidin, bir kaç liret karşılığında *"günah silme"* belgesi satın alabilirsiniz. Spor-Toto'nun başarısı karşısında, Roma kilisesi nasıl din-toto oyununa girişmiyor, şaşıyorum. Neyse, Papalığı yermeyeceğim, geçen Papa'dan beri olumlu işler denedi zaman zaman...

Mevlâna deyince...

Başlangıçta müslümanlığın birleşme noktası, gerçek buluşma, dertleşme, güç alma ocağı olan Hac'cın, bugün bir takım madrabazların sömürme alanı *haline sokulmak* istendiğini, yurdumuzdan Arabistan'a gidenler görmüşlerdir. Hacı soymaca, almış yürümüş durumda! Anlaşılır şeyler bunlar; sermaye ve özel girişimin *"manevi"* olayları sömürme örnekleri...

Dönelim Planète Dergisi'nin tiyatro meraklılarına. *"Mevlânâ"* deyince, onlarca önemli olan, uzun külâhlı ve beyaz etekli bir takım insanların, kolları açık, fırıldak gibi dönmeleridir. Anlayışları bu kadar sığ!

Geçen yıl, Planète Dergisi'nin Mevlevi gecesine gitmedim, gitmek istemedim, fakat merak edip olayı izleyen bir Türk arkadaşım *"temsil"*den çıkınca bana ilginç şeyler anlattı. Arkadaşım bozuk düzen bir semâ seyrettikten sonra, "mevlevi"lerle gidip konuşmuş. Biri hâriç, mevlevi değillermiş bunlar, sadece Avrupa gezisi uğruna az buçuk *"dönmeğe" katlanmış kişilermiş*. Bunu böylece açıklamışlar. *"Antrenör"*leri olan, mevlevi eğitimi görmüş, fakat besbelli gerçek mevlevilikle en ufak bir ilgisi olmayan o tek kişi ise, *"Ne yapalım, ekmek parası, hem de turizmi geliştiriyoruz efendim"* demiş, başını eğip... Bilmiyorum, herhangi bir Türk turizm kurumunun parmağı var mıydı bu işte? Türk sefaretinden bir tepki oldu mu, olduysa ne biçimde? *Yoksa "resmi" bir destek mi* buldu bu çirkin oyun?

SAHNEDE MEVLEVÎ GÖSTERİSİ (Mevlâna'ya karşı saygısızlık)

Yeni duydum, bu kez bu çeşitten bir gösteri... Paris Türk Talebe Derneği'nin yanıltıldığı anlaşılıyor. İyi niyetlerinden şüphe etmediğim gençlerin, bu ağır yanılgısı, ilerici kişiler olarak *"geniş düşündüklerini"* göstermek nedenine dayanmış olmalı. *Elbette ilerici kişiler inanca* saygı gösterirler, hem de başkalarından fazla, fakat Mevlâna'ya ihanet edenlere yardım etmezler, illâ turizme katkıları olacaksa, ne bileyim, Concorde Meydanı'nda bir deve güreşi düzenlesinler. Konu mu eksik! Turistlere saçımızı süpürge edelim isterseniz, fakat Türk kültürünün ve şiirinin ulu kişisini turizme yem olarak kullanma küçüklüğüne düşmeyelim. Turist yerinde gerek; *Mevlâna türbesinde*, manevi gönüllerde, madrabazlarsa kazanç evlerinde dursun.

Semâ ne demektir?

Yıllardır içime dert oldu, yurtta her yıl uygulanan Mevlâna törenlerine ne demeli? Bu törenlere içtenlikle giden yakınlarım, iyi gönüllü tanıdıklarım ya da tanımadıklarım var. Siyaset adamları da gidiyor Konya'ya, başka başka nedenlerle, (hadi onların da günahına *girmiyeyim, belki niyetleri iyi*) ve bir *"sahnede"*, mevlevi oldukları söylenen kişiler, semâ ediyorlar karşılarında...

Sözlerimi düşünüp taşınıp söylüyorum, bu olayı ihanet sayıyorum. Hem de bir kaç bakımdan. Kısaca iki nedenle:

Bilindiği gibi, Mevlevilik gizli bir tarikat değildi, mevlevi semâlarında misafirler bulunurdu. Mevlevi mimarisine dikkat edenler bilirler ki, semâ alanında misafir sahanlığı, ancak kuytu ve *gösterişsiz bir yer kaplar*. Bunun açık nedenleri var; bir beden ve duygu şiiri olan semânın etkili olabilmesi, semânın kendinden geçme katına varabilmesi için, Dede'nin yönetimi, her dervişin kendi içine dönük çabaları gerekiyor. Dervişin bu ulu sarhoşluğu her seferinde aynı kata ulaşmaz, dışarıdan gelen ufacık bir etki dengeyi bozabilir, isteği kırabilir. Gerçek semalarda kendini göstermeye çalışanlar, *içtenliği bozanlar, aşırı duygulara* kapılanlar, bu iç uçmayı çığırından çıkaranlar, Dede'nin bilgili gözünden kaçmıyor, bir işaretle kenara çekiliyorlardı. Mevlâna'nın isteğine göre kişinin kişiliğini yitirmesi, dünyaların dolanımına uyup, oluşuma katılması, kelimelerin, biçimlerin ve bilinçlerin ötesinde kosmoscu bir kendinden geçme yöntemine girişmesi, insanoğlunun gündelik varolma unsurlarını zorlayan, *genişletmek isteyen bir yaşanmış* şiir biçimidir.

Eklemek gerekli mi, *"mahremce"* dünyayı sevme, Kosmos'la birleşme deneyidir kendine göre.

Mevlâna'nın şiiri buna tanık

Atatürk'ün kararı

Mimariye dönüyorum: *"dışarıdan"* gelip semâya katılmaksızın orada bulunanlar, *"seyirci"* değillerdi, Mevlâna'nın şiirini bilen tanıklardı. Semâyı tedirgin etmemeleri için, semâ alanına göre ufacık bir *nisbetleri* vardı. Bugün bir tiyatro ya da bir sinema salonunda *işler tepesi* taklak; ezici bir seyirci kalabalığı karşısında semâ eden kişiler, bilseler ve isteseler bile, yapmacıktan başka birşey yapamazlar. Mevlevi töresinin yüzyıllık deneyleri, gerçek semânın, bir Kırkpınar çayırının kalabalığı karşısında tutmayacağını gösteriyordu. Yoksa Mevleviler, semâ alanına yüzbinlerce kişiyi toplamasını kolaylıkla sağlarlardı tarih boyunca. Böyle bir semânın olamayacağı gerçeği *bir yana*, Mevlevi felsefesinin gizciliği için böyle bir şey düşünmek bile bir suç sayılırdı. Ben de başka nedenlerle, fakat her şeyden önce Mevlâna'nın kişiliğine ve şiirine saygıyı gözönünde tutarak *"bir suçtur"* diyorum.

Şiiri bir yana bırakalım, Türk yasaları alanına geçelim; Atatürk tarikatları yasaklamıştı. Bu yerinde olan kararın nedenlerini kısaca hatırlatalım:

İstiklâl Savaşı'nda pek çok mevlevi, bektaşi, hele kızılbaş

emperyalizme karşı yiğitçe savaşmıştır. Fakat özellikle başka tarikat yöneticileri, kendi inanç alanlarından çıkıp, gerici bir siyasî güç olarak işbirlikçi halife avanesine katılmışlardı. Atatürk, yeni devleti korumak için, bilerek ya da bilmeyerek emperyalizmin etkisini yansıtan tarikat ağalarını saf dışı etmek zorunda kalmıştı. Mevlevî, bektaşî ve kızılbaşları seven Atatürk'ün bu karara varması, tarikatları toptan kapatma kararına katlanması içinden çıkılmaz bir giriftlikle memleketi saran halifeci şebekelerin, dinle ilgisi olmayan şeyhlerin, inanç ağalarının tehlikeli hazırlıklarına ve eylemlerine bir son verme zorunluğundan başka bir şey değildi. Tarih ortada, yer yer patlak veren başkaldırmalarla antiemperyalist savaşı baltalamak istediklerinin göstermişlerdi şeyhler. Öyle olunca Atatürk bu karardan kaçınamazdı.

Suç üstüne suç!

Aradan yıllar geçti, bugün neler görüyoruz?

Gerici politikacılar el altından yasakları hiçe saymışlar, tarikatları *körüklemişlerdir*. Böylesi bir gizcilikte, devletin kontrolü dışında ne idüğü belirsiz yöneticilerin elinde, kökleri dışarıda, us, duygu, kültür bakımından değeri düşük sözde dinî, aslında gerici siyasî akımlar memlekete yayılmıştır.

Kısa görüşlü devlet adamları bunları *"kullanmak"* istemiş, gerçekte kendileri bu örgütler tarafından *"kullanılmışlardır."* Mevlevîlik, bektaşîlik, kızılbaşlık gibi Türk kültürünün temiz ürünleri olan kollar susarken, Nurculuk gibi boşluktan faydalanan türedi ve yabancı bir gizli örgüt yayılmış, inanç bakımından ilkel ve tutucu, politik bakımdan halifeci hasretleri ile dal budak sarmıştır. Kurnaz politikacı önderleri olan bu tarikatın bir takım çevrelerce beslenmesi bir yana, işin asıl acıklı tarafı, sıradan üyelerin çaresizlikten bunalmış, içtenlikle doğru yolda olduklarını sanan, iyi niyetli varlıksız vatandaşlardan ibaret olmalarında.

Bu konuyu bırakalım, memleketimizde ünlü kompradorların olsa olsa iki yüzlülüğünü, kültürsüzlüklerini, müslümanlık konusunda *'alafranga"* tutumlarını gösteren bir buluşla, yasamaları akıllarınca atlatan, *"turistik mevlevi törenlerine"* bakalım; belirli kanunlar kalkmadıkça, *yerlerine yenileri* konmadıkça, tekrarlıyorum, ortada suç var!

Bir göz kırpması ile birlikte deniliyor ki bize: *"Efendim, turistik bakımdan bu gösteriler..."* Suç üstüne suç! Turizmi körüklemek için inanç ve şiirle oynanmaz. Gerçek mevlevîlerce kutsal olan bir töreyi, gerçek Türk aydınları için derin bir saygı konusu olan bir eylem şiirini turist eğlencesi haline getirmek, hadi ömrümde bu sözü bir kerecik olsun, hem de sosyalistçe söyleyeyim: Türklüğe hakarettir! Daha doğrusu, somut bir varlık olan Türk Milleti'ne hakaret! en azından, büyük saygısızlıktır.

Tarihin belirli aşamasından doğaya ve sonsuzluğa bağlılık duygularını belirten tümcü şiir dolu bir yaşama biçimine büyük saygısızlık. Kompradorların sahteciliğini tutmadıktan başka, Türk sosyalistleri bu kültür ve kanun kaçakçılığı derebeylerini ayıplar da!

İnançlara saygı

Kutsallığı savunmak, materyalist bir dünya görüşünü seçenlere düşer mi? Sormaya ne hacet: düşüyor besbelli.

Millî kültür sorunlarına yabancı olan kompradorların köksüz tutumlarına, insanlık değerlerini çıkarlarının oyuncağı sanan kişilere, kutsalı politik bir araç niyetine ellerine geçirmek isteyenlere, müslümanlığı sömürmeye yeltenenlere, saygı ve bilincin ne olduğunu öğretecek sosyalistlerden başka kimse yok ortalarda!

Türk sosyalisti bütün inançlara içtenlikle ve bilgi ile saygı duyar, inancı politik bir âlet yapmaktan dikkatle kaçınır, Türk milletine karşı sorumluluğunu, her alanda olduğu gibi, inanç alanında da eylemi ile gösterir, ilericiliğin ölçüsünü dinî inançta ya da inançsızlıkta değil, bir sınıfın diğerlerini sömürmesine engel olmakta, emperyalizmin oyunlarına karşı savaşmakta, ekonomik ve politik alanda millî özgürlüğe kavuşma kavgasında bulur, değerleri ona göre sıralar, eyleme bakar.

"İşçi parası ile tutulan miğdeciler..."

KEMAL SÜLKER

BU başlık, Türk-İş üyesi bir federasyonun yayın organından alınmıştır. Olay, sendikalar arası çatışmanın sonucudur ve toplu sözleşme yetkisi almak için didişen sendikacılar arası mücadelenin tabana inen çeşidini göstermektedir. Federasyon gazetesine göre «işçi parası ile tutulan midecilere işçileri dövdürüyorlar.» Bu, İzmir'de Ballıkuyu'da cereyan etmiş tipik olayın nedeni Türk-İş içinde genlişen sen-ben kavgasının hakların zafer kazanmasına çok kere engel olan yasa maddelerinin uygulamasında görülen partizanca tutumdur.

Daha önce, Karabük'te, Karadeniz Ereğlisi'nde ve benzeri şekilde olup biten toplu sözleşme yetkisinin hangi sendikada olduğunun tesbiti sırasındaki partizanca tutum, ne yazık ki gittikçe *yaygınlaşmıştır.*

Hele Türk-İş Bölge Temsilcisi olduğu halde kendi topluluğu içinde de haktan, doğruluktan yana olmayı bırakan birkaç kişinin sendikacılık ilkelerinin en ilkelleriyle bağdaşmayan tutumları gittikçe sendikacılık alanındaki huzursuzluğu arttırmaktadır. Samsun Tekel Tütün Fabrikasında yüz bulamayan Türk-İş Temsilcisi «bazı satılmış adamlarını saldırtmış ve *yaralananlar, hastahaneye götürülen kadınlar olmuş*, emniyet kuvvetleri araya girmiş» tir. «İşyerinde zayiat olmuştur.»

Doğrusunu söylemek gerekirse toplu sözleşme düzeni, işçilerin plan hazırlamasında ve uygulamasında, fiyatların denetinde söz sahibi olamamaları sonunda işçilere yarar getirmemiş, zarar getirmiştir. Bu arada gerçekten sendika ağaları türemiş, *işyeri veznesinden kestirilmesi kanunca* sağlanan işçi ödentileri, sendika kasalarını milyonlara kavuşturmuştur. Fabrikada çalışırken 7-800 lira alan uzman işçiler, sendika kadrolarını doldurduklarından kolaylıkla ayda üç-dört bin lira maaş alır olmuşlardır. Ancak bunun dışında kişisel çıkarlara da yarayan israflar, yersiz harcamalar artık ayyuka çıkmağa başlamıştır.

Nitekim Samsun *Tig-İş Sendikası Genel Saymanı* İlyas Kuran bir bildiri yayınlayarak sendika başkanını ve Türk-İş Samsun Bölge Temsilcisini itham etmiştir. Bildiride Türk-İş'in Altıncı Bölge Temsilcisi'nin ve Tig-İş Başkanının, işçinin verdikleri aidatları sodumsuzca harcadıklarını, sendikacılık ilkelerinden uzaklaştıklarını, yalan yere yemin ettiklerini ve bir buçuk yıl içinde sebepsiz ve keyfî yere sendikanın kasasından 100.304 lira yolluk ve 38.812 lira da içkili yemek ziyafeti verildiğini bildirmektedir.

Samsunlu sendikacılardan önemli kişiler de ayrı bir bildiri yayınlamış ve Tiğ-İş Sendikası Başkanı ile Türk-İş Bölge Temsilcisini suçlamışlardır. Bu suçlamada kullanılan kelimeler, gerçekten Türk-İş yapısı içindeki bozukluğu apaçık ortaya koymaktadır. Bildiriye göre sendika başkanı ile Türk-İş temsilcisi işçileri istismar etmektedirler. Sendikanın şeref ve itibarını zedeleyici hareketlerde bulunmaktadırlar. «Zalimin hizmetinde çalışmak demek, zulmün ortaklığını yapmak demektir.» Sendikacılar zamanı gelince daha bir çok *meseleleri* açıklayacaklardır.

Türk-İş içinde, çıkara dayanan sendikacılığı benimseyenlerin çokluğu yüzünden, ister istemez yeni mücadeleler, *yeni ithamlarla birbirlerine girmeler oluşacaktır*. Türk-İş Birinci Bölge Temsilcisinin işten uzaklaştırılmak istenmesi, Temsilcinin ise bir takım dosyaları açıklayacağını söylemesi, Türk-İş icra heyetinin yaptığı toplantıda ittifakla alınan *bir kararın, Türk-İş Başkanınca uygulamadan* kaldırılması çatıdaki çatlağın kişisel nedenlerle nereye ulaşacağını göstermiş, işçilerin gözlerini açmaya yaramıştır. Benzer olayların devam edeceğinden şüphe edilmemelidir. Kişisel yaşantıları *ile, olayları yorumlamalarıyle, sosyal gerçekler* karşısında burjuvazi yanında yer aldıklarını gösteren tutumlarıyle Türk-İş'ciler manevi yıkılışın içine gömülecekler.

İzmir'de, Eskişehir'de Türk-İş'çilerin işçi parasıyle zorbalar kiralaması ve işçiye saldırtması «Türkiye ikinci bir Amerika olur» diyenlerin Amerikan sendika gangsterliğine özendiklerini de anlatmaktadır. *Demek ki, işçi parası*, yakında her muhalefete ve her bilinçli harekete karşı çıkacak kiralık adamların ceplerine akacak, işveren parasının sağladığı konfora gömülenler, kanlı kavgayı lüks bürosunda telefonla *izleyen* milyarderler gibi *izleyeceklerdir*. Amerikan işçi hareketlerindeki rezaletleri de anlatan kitabın adı «Büyük İhanet» ti. Acaba bir kısım Türk-İş'çilerin başlattığı ve yürütecekleri anlaşılan işçiyi kiralık adamlarla dövdürme ve yıldırma hareketlerine hangi adı takalım? Bilmem, «Katmerli İhanet», hazırlanan saldırı planının eyleme geçişini tam olarak anlatabilir mi? Hiç sanmayız...

AMERİKA DA ENFLASYONA SÜRÜKLENİYOR

■ *1967 yılı, Amerika için bir çöküş devrinin başlangıcı olabilir; diğer batı ülkelerinde de enflasyon bekleniyor.*

HALÛK TANSUĞ

KAPİTALİST Batı Bloku'nun *"keyfi"*'ni kaçırıcı olaylar, birbirini kovalıyor. Fakat, tabiî bunların başında, ekonomik sarsıntılar geliyor. Özellikle, Batı Bloku *"süper lideri"* Birleşik Amerika'nın karşılaştığı tehlikeli ekonomik ihtimaller, birinci planı işgal ediyor.

Siyasi planda Vietnam meselesi, bir türlü çıkar yola sokulamamaktadır. Birmanya, iç harp arifesinde sayılmaktadır. Ortadoğu, gerek siyasette gerekse askeri alanda, Vietnamlaşmıştır. Kongo, nereye yöneleceği pek kestirilemeyen karışıklıklar içerisindedir. Nijerya, Kongolaşmış sayılmaktadır. Batı'nın Ortadoğu ve Afrika'dan sağladığı petrol, emniyetini kaybetmiştir. Aden, keşmekeşe sürüklenmiştir. Hong Kong, her an, İngiliz müstemleke idaresinden kurtulacağa benzemektedir. Bolivya, Küba stili bir iç harp yokuşundan aşağı yuvarlanmaktadır. Dominik'te, Amerikan taraftarları hâlâ hiç bir problemi sonuçlandıramamışlardır. Amerika'nın kendisi, *"zenci ayaklanmaları"* ile *Vietnamlaşma* arifesindedir.

Kısacası, *"süper lideri"* Birleşik Amerika başta olmak üzere tüm Batı Bloku, siyasette sarsıntılar içersindedir. Aynı sarsıntıların etkisi altında, dış masraflar her geçen gün artmaktadır.

Yine dış politika zorlukları tesiriyle, dış pazarlarında Batı'nın ticaret hacmi (gerek ithalât gerekse ihracat açısından) zorlaşmaktadır. Petrol ve diğer ham madde ithalâtı zorlaşmakta veya pahalılaşmaktadır. (Bak: ANT, tarih 11 Temmuz 1967, sayfa 12). Aksine ise, aynı bölgelere Batı'nın ihracatı, eskisine oranla (muhtelif sebeplerden) azalmaktadır.

İşte bu menfi ortamda ve hepsinin üstünde, Batı Bloku, tümüyle enflâsyonist uçuruma doğru sürüklenmektedir.

Çünkü, bünyesi icabı kapılmaya mahkûm bulunduğu enflâsyonist akımdan şimdiye kadar dünya harpleri çıkararak ve başkalarını daha fazla sömürerek kurtula gelmiş kapitalist sistem, atom çağında dünya harbi çıkarma gücünü kaybetmiştir. Başka ülkeleri sömürme imkânlarını, her geçen gün yitirmektedir.

Dolayısıyla, Vietnam'da şurda burda yaratılan bütün mahallî harplere, alınan binbir malî tedbire rağmen Batı Bloku bugün ekonomik buhran ihtimalini önleyememektedir. Ve aynı buhran, Batı Bloku'nun *"ekonomik dümeni"* Birleşik Amerika'da da kendini şu sıralar hissettirmektedir.

Nitekim, Washington'un en sözü geçen kişilerinden biri, Birleşik Amerika Merkez Bankası (Federal Reserve Board) Başkanı William McChesney Martin 1967 Şubat'ında Kongre Ortak Ekonomik Komisyonu huzurunda şöyle demiştir:

"... 1967 ortalarında, ekonomik gelişmemiz tekrardan artacak; rekor seviyeye ulaşacak. Fakat sonra, enflâsyonu önlemek amacıyla cumhurbaşkanının teklif ettiği yüzde 6 vergi

Amerika'da zenci - beyaz mücadelesi, hükümet kuvvetlerinin kanlı müdahaleleri yüzünden gittikçe alevlenmektedir.

SUÇÜSTÜ

HÜSEYİN BAŞ

— II —

ORTADOĞU'daki muazzam çıkarlarını elden kaçırmamak için nükleer bir dünya savaşını bile kundaklamakta asla tereddüt etmeyeceği bugün açık bir şekilde ortaya çıkan Anglo-Amerikan emperyalizmi ile İsrail'li savaş çılgınlarının kotardıkları saldırı planları, 5 Haziran olayları üstüne düzülen ne idüğü çok belirli saptırma ve yanıltma gayretlerine rağmen dostun da düşmanın da gözleri önüne serilmiştir.

Görülmemiş askeri deha, işitilmemiş kahramanlık menkıbeleri birer birer maskelerinden soyulmuş, İsrail savaş çılgınlarının Arap halklarına reva gördükleri -Nazi mezalimi ile yarışan- insanlık dışı davranışlar, emperyalistlerle ortaklaşa kotardıkları napalm'lı saldırılar bütün ayıbıyla «suçüstü» yakalanmıştır.

Hatırlarda olduğu gibi, Ortadoğu olayları, İsrail'in Anglo-Amerikan emperyalizmi hesabına Suriye'ye saldırarak Ortadoğu'daki emperyalist çıkarlarını ciddi bir biçimde tehdit eden ilerici rejimi devirmek amacıyla kotardığı planın ortaya çıkmasıyla birdenbire hızlanmıştı. Anglo-Amerikan sionist propagandası, o günlerde meş'um planlarını dünya kamu oyundan gizlemek için büyük çaba sarfetmiş, çoğunlukla da olayı tamamen tersine çevirerek B.A.C. ve Suriye'yi mazlum İsrail'i yutmak için «caniyane» hazırlıklar yapmakla suçlamıştı.

Bugün, 5 Haziran saldırısının «taammüden», Amerikan-İngiliz gizli servislerinin somut katkılarıyla çok önceden, inceden inceye planlanmış olduğu hakkında kimsenin şüphesi yoktur.

Fransız haftalık dergisi L'Express'in solculukla suçlanması hayli zor olan başyazarı J. J. Shreiber'e göre, İsrail'in askeri alandaki başarısının en önde gelen nedeni, İsrail gizli servislerinin edindikleri bilgilerle yaptıkları «tesbit» lerin son derece sağlıklı olmasıdır.

İsrail'in 5 Haziran sabahı Arap ülkelerine saldırarak, şüphesiz sürprizin de yardımıyla bir saatte 25 hava alanı ile Arap uçaklarının dörtte üçünü yerde tahrip etmesi, gizli servislerinin bilgi edinme ve tesbitlerinde ne denli başarı sağladıklarını somut bir biçimde ortaya koymaktadır. Ama bu çok daha önemli bir başka unsuru da su üstüne çıkarmaktadır: İsrail-Anglo-Amerikan işbirliği...

Ortadoğu'daki milyarlarca dolarlık sömürüyü ayakta tutmak için Anglo-Amerikan emperyalizminin gizli servislerinin bölgede ne derece güçlü ve etkili bir çalışma sürdürdüklerini bilmeyen kalmamıştır. İngiliz «Intelligence Service»nin Ortadoğu olaylarındaki rolleri, casus Lawrence'ten bu yana resimli romanlarla macera filimlerinin değişmez konusu olagelmiştir. 1947'de Filistin'de «İsrail Ocağı» kisvesi altında bir İsrail devletinin kurulmasında İngiliz diplomasisinin oynadığı çok yönlü oyunun ise gizli servislerin dillere destan maceralarını bile geride bıraktığı da gerçektir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Ortadoğu'da Almanya, Fransa ve bir kısmıyla da İngiltere'den boşalan yerlere Birleşik Amerika yerleşmiştir. O gün bugün Amerikan Casusluk Merkezi (CIA), bölgede ilerici rejimleri devirmek, Arap milliyetçiliğinin uyanmasıyla gelişen sosyalist hareketleri engellemek amacıyla, temelleri sömürge yönetimi sırasında bile isteye atılan yerel çelişmelerden, ayrılıklardan da alabildiğine yararlanarak çeşitli oyunlar, komplolar düzenlemektedir.

Anglo-Amerikan emperyalizmi, İsrail devletinin kuruluşunda «tanrının seçilmiş ırkına seçilmiş topraklarını iade etmek» gibi bir endişeyle hareket etmemiş, tam tersine, Arap halklarının uyanarak topraklarından fışkıran zenginliklere sahip çıkmak istemesi halinde müdahale olanakları sağlamak, bölgede dünya sosyalizmi çizgisinde gelişmesi muhtemel anti-emperyalist hareketleri engellemek amacıyla İsrail Devleti'nin kurulmasına cevaz vermiştir. Emperyalizm o günden bu yana, Ortadoğu'daki Anglo-Amerikan petrol sömürüsüne her ne suretle olursa olsun ilişmeye yönelen hareketleri ezmek, boğmak, cezalandırmak ve sindirmekte İsrail köprübaşından çok defa yararlanmıştır.

İsrail'in Nazilerle boy ölçüşen maceracı askeri yöneticileriyle ortaklaşa hareket eden Anglo-Amerikan emperyalizmi, İsrail'in varlığının kayıtsız şartsız Arap uluslarıyla gerçekçi ve barışçı bir düzeyde uzlaşmaya bağlı bulunduğunu bildiği halde, yangına körükle giderek sadece sömürüyü devam ettirmek için İsrail devletinin varlığını dahi tehlikeye atmaktan çekinmemektedir.

İsrail'in bugünkü geçici başarısının gerçek yapıcıları İngiltere ve Birleşik Amerika olmuştur.

Saldırı planının en ince ayrıntılarına kadar önceden kotarıldığının bir başka kanıtını da İsrail'e antipati duymakla suçlanması, herhalde mümkün olmayan Fransız Gazetesi Figaro'nun Telaviv muhabirinin Paris'e dönüşünde yazdıklarıdır. Yazar, 4 Haziran gecesi boyunca süren saldırı hazırlıklarını şöyle anlatmaktadır:

«İsrail'in bütün şehirlerinde askeri araçlar sokaklarda sessizce yol almakta idiler. Önce paraşütçü birlikler, sonra da mevcut yedeklerin tümü toplatıldı. Filo kumandanları, mühürlü, dolgun zarflar alıyorlardı. İsrail şafakta hücuma geçecekti. Karşı tarafı tam bir sürpriz bekliyordu. Gökyüzünde hiçbir uçağa rastlanmıyordu. SAM II füzeleri uzmanları uyuklamakta idiler...»

Öte yandan, yine Figaro'nun muhabirine göre, İsrail 5 Haziran saldırısını gizlemek, suçu Suriye'nin üstüne atmak ama-

BAŞKAN JOHNSON
(Çıkmazda bir adam!)

artımına (surtax'e) ihtiyaç duyulacak. Hattâ, bana kalırsa, yıl ortasında yürürlüğe girmek üzere, bu vergi artışını şimdiden kanunlaştırmalıyız..."

"... Hâlâ, enflâsyon problemleri karşısındayız. Ve tediye bilânçomuzdaki devam edegelen açık, en büyük baş ağrımızdır..." (Bak: NEWSWEEK, tarih 20 Şubat 1967, sayfa 54).

Martin gibi liberal eğilimli, temkinli, görüşleri isâbetli, iyimser, mevkii itibariyle Johnson hükümetine bile direktif verebilecek çapta sayılan bir kimse 1967 ortalarında Amerika'nın enflâsyona sürüklenebileceğini söylerse, bu dikkate lâyik sayılmak gerekir.

Kaldı ki, hem Amerika dışında diğer Batı Bloku *"büyük"*leri enflâsyon etkisi altına şimdiden düşmüşlerdir. (Bak: ANT, tarih 18 Temmuz 1967, sayfa 12).

Batı Bloku liderinin çok yakında temelinden sarsılması ve beraberinde diğer Batı ülkelerini sürüklemesi muhtemeldir.

IRK KAVGASI

■ *Amerika'da zencilerin beyazlarla mücadelesi bir iç savaş halini alıyor*

İKİ sayı önceki ANT'da, şöyle demiştik:

.*"... Zenci Amerika'lıların dövüşü sudur. Bir yerde birden ayaklanma... Bu sebepten, Amerika'daki zenci olaylarını yakından izlemek gerekir. Yarın, öbür gün Amerika birden karışırsa, buna şaşmamak lâzım gelir..."* Bak: ANT, tarih 11 Temmuz 1967, sayfa 13).

Aradan iki gün geçti, 13 Temmuz'da, Amerika'nın Newark şehrinde zenciler ayaklandılar. Dört gün süren şiddet olayları sonucu, 24 kişi öldü. Bütün hastaneler yaralılarla doldu. Resmi bildirilere göre 1300, gayriresmi haberlere inanmak gerekirse 3 ilâ 4 bin kişi, tutuklandı. Maddi zarar milyonlarca Dolar'a vardı. Kısacası, New York'a kapı komşu bu önemli endüstri şehri Vietnam'ın harp bölgelerinden birine benzedi.

Newark *"zenci isyanı"*, zırhlı arabalarla, askeri birliklerle, civar şehirlerden gelen takviyeli polis kuvvetleriyle kontrol altına alına dursun; Amerika'lı zenciler, bu sefer Plainfield isimli civar şehirde ayaklandılar. Derken, *"zenci isyanı"* oradan Jersey City'ye sıçradı.

Eğer evvelce yürütülen tahminler doğru ise, 1965 Ağustos'unda Los Angeles'de *"provası"* yapılan *"bin yerde birden ayaklanma"* planı, şu sıralar tatbike konulacaktır. Dolayısıyla, Batı Bloku *"süper lideri"* Birleşik Amerika, kendi içersinde *"Vietnamlaşma"* tehlikesiyle karşılaşacaktır.

Belki sonunda *"zenci isyanı"* Birleşmiş Milletler merkezinin bulunduğu (Amerika'nın en büyük şehri) New York'a sirayet edecektir. Birleşmiş Milletler'deki zenci Afrika ülkeleri temsilcilerini ilgilendirecektir. Afrika, Asya, Doğu Avrupa, tarafsız ülkeler delegasyonlarında tepkiler uyandıracaktır.

Hele, *"zenci isyanı"*na mukabele etmek maksadıyla beyaz Amerika'lılar zenci Amerika'lıları öldürmeye teşebbüs ederlerse, *"genocide"* açısından veya *"insan hakları"* bakımından mesele belki Birleşmiş Milletler gündemine girecektir.

Her halde, bu yıl *"zenci isyanı"* yayılmasa ve milletler arası karakter kazanmasa bile, Batı Bloku *"süper lideri"* Birleşik Amerika'nın şimdiden içine düştüğü durum (en hafif tabiriyle) rezilliktir.

Çünkü, *"Amerikanvari ideal demokrasiyi dünyada gerçekleştireceğiz"* diye (Vietnam'da, Dominik'de, Yunanistan'da, Kongo'da, Orta Doğu'da) yapmadıklarını bırakmayan Washington idarecilerinin, kendi ülkelerinde (nüfusun yüzde 10'unu teşkil eden) zencilere karşı [illegible] tutumları ancak gangster zihniyetine uyar. Hakiki emperyalist maksatlarını, meydana vurur. Sömürücü ve insan haklarına zıt sistemlerini, bütün çıplaklığıyle ortaya döker.

Kendi öz vatandaşına, *"rengi siyah"* diye yapmadığını bırakmayan bir sistemin, başka milletlere (dost dahi olsalar) neler yapabileceğini anlatır.

Amerika'daki son *"zenci isyanı"*nın hakiki anlamına böylece bir değindikten sonra, olaylara geçelim.

Amerika'da zenci huzursuzluğunun sebebi, beyaz Amerika'lıların zenci Amerika'lılara (anayasada tanınmasına ve yüz yıl önce başkan Lincoln tarafından resmen kabul edilmesine rağmen) eşit vatandaşlık haklarını pratikte vermeyişleridir. (Bak: ANT, tarih 11 Temmuz 1967, sayfa 13).

İşte, "ikinci sınıf vatandaş" olmaktan bıkan, bir asırdan fazla sabıra rağmen kanunlardan ümidini kesen zenci Amerika'lı, beyaz çoğunluğa karşı gelme pahasına, şimdi kendi inisyatifiyle haklarını arama yolundadır.

James Meredith'i, Dr. Martin Luther King'i, NAACP'yi (Renkli İnsanların Kalkınması İçin Milli Cemiyetini), CORE'un (Irk Eşitliği İçin Kongre'nin) mutedil unsurlarını zenci kütleler arasında dinleyen kalmamıştır.

Yeni akım, CORE başkanı Floyd McKissick'in şu ana fikri etrafında kuvvetleniyor:

"Zencilerin beyazlarla beraber ortak bir cemiyette insan haklarına kavuşmaları, Amerikan ortamında pratik imkânsızlık taşıyor. Böylesine eşit insan hakları için 1 asırdan fazla bekledik; hiç bir sonuç alamadık. O halde, beyazlardan tamamen ayrı, 22 milyonluk bir zenci cemiyet kurmalıyız. 1896 tarihli Amerikan Yüksek Mahkemesi kararlarına ayak uyduralım. Eşit haklara sahip müstakil zenci cemiyetini, beyaz Amerika'da gerçekleştirelim."

Oysa, olaylar gösteriyor ki, zenci kütlelerin dinamizmi, McKissick'in planlarını bile geride bırakmaktadır.

Tıpkı Vietnam'da, Dominik'de, Kongo'da, Nijerya'da, Bolivya'da olduğu gibi şimdiye kadar ezilmiş Amerikan zenci halk kütleleri de sabırlarını tüketmişlerdir. Statükocu burjuva eğilimlere sırt çeviren zenci Amerikan halk kütleleri, Amerikan emperyalizmine karşı Amerika içinde, savaşma azmindedirler. Haklarını, istiklâl mücadelelerini, elde silâh kazanma yolundadırlar.

Kısacası, ortada, Amerikan ortamının karakteristik vasıflarını taşıyan bir *"Vietnamlaşma"* vardır. Ve her *"Vietnamlaşma"* gibi, Amerika'daki *"zenci isyanı"* da çok zor, tereddütlü, kanlı devreler geçirecektir. Fakat sonunda, hiç şüphesiz, zafere ulaşacaktır.

DIŞ YORUM

cıyla bir gün önceden «Suriye İsrail'e saldırdı» **manşetli gazeteler de hazırlatmıştı.**

İsrail'in Anglo-Amerikan emperyalizmi ile ortaklaşa giriştiği saldırının somut kanıtlarını, CIA'nın Suriye rejimini yıkmak için birbiri ardından düzenlediği başarısız komplolardan, İsrail parlamentosu nezdindeki savunma ve dış politika komisyonunun hükümete Suriye'ye karşı askeri harekâta girişmek, silahlı kuvvetleri Suriye sınırına yığmak, silah altına asker çağırmak yetkileri vermesine kadar uzatmak mümkün...

İsrail Genelkurmay Başkanı General Rabin'in 13 Mayıs'ta «Şam'ın coşkun ihtilalcileri devrilmedikçe Ortadoğu'da hiçbir hükümet -petrol çıkarları anlaşılmalıdır- kendisini güven içinde hissedemez» **şeklinde açıklamasıyla, Başbakan Levi Eşkol'un daha önce Amerikan dergisi** «US News and World Report» **a verdiği demeçte** «Araplarla vuku bulacak bir çatışmada o günlerde Doğu Akdeniz'de bulunan -maalesef bir kısmı da Türk limanlarında sözümona misafir olarak boy gösteren- Amerikan 6. Filosu'nun desteğini elde ettiğini» **belirtmesi, yukarıda tesbit edilen olaylarla bağlandığında, hele şimdi daha da anlam kazanmaktadır.**

İsrail politikasını destekleyen ünlü Batı Alman dergisi Der Spiegel'in şu sözleri de, İsrail'in saldırganlığını tesbit açısından ilgi çekicidir: «İsrail Dışişleri Bakanı Abba Eban 25 Mayıs'ta Birleşik Amerika'ya bir yolculuk yapmış ve Amerika'yı Ortadoğu'da ikinci bir cephe açma endişesinden kurtarmıştır. Tek başlarına hareket etmelerine izin verildiği takdirde İsrail beş günde rakiplerinin işini halledebilecekti. Pentagon, bu beş günlük tahmini doğruladı. Bu andan itibaren Amerikalılarla İsrail arasında tam bir görüş birliğine varıldı. Amerika böylece tarafsızlığını iddia etmek fırsatını elde edecek, İsrail ise 5 Haziran saldırısı için «arkasında» güçlü bir desteğe sahip olacaktı. Amerika dikkatleri böylece başka yöne çekmek için Akaba boküstünü silâhlı bir konvoyla zorlamaya girişeceğini açıkladı...»

Bugün olayların gelişmesi, sosyalist blokun sert tepkisi, Arap ulusunun emperyalizmin tuzaklarına düşmeyecek derecede uyanmış olması, Ortadoğu'da asıl yapılmak isteneni akim bırakmıştır. Anglo-Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'daki çıkarlarının jandarmalığına hevesienen İsrail'in savaş çılgınları sonunda baklayı ağızlarından çıkarmak zorunda kalmışlardır. Birleşik Amerika ve İngiltere, saldırıda desteklediği İsrail'i Birleşmiş Milletler'de de desteklemekte devam etmiş, silah zoruyla elde edilen topraklara üstelik bir de yerleşmeye yeltenen saldırganın takbihini bizzat Johnson'un direktifleriyle Birleşmiş Milletler'in ezici çoğunluğunu teşkil eden yoksul uluslara ekonomik, politik, askeri baskılar yaparak engellemiştir.

İsrail işgal et''ği topraklardan çıkmamak gibi tehlikeli düşlerin peşindedir. Şimdiden Kudüs'e çöreklenmiş, Ürdün'ün en verimli bölgesine yerleşmiş, Sina'daki B.A.C. petrol kuyularına el atmıştır.

Öte yandan, İsrail Hükümeti, dünya yahudi ailelerine çağrıda bulunarak onlardan en az bir erkek evlatlarını İsrail'e göndermelerini istemiş ve hele işgal edilen Arap toprakları için «uzun vadeli» **planlarını uygulamaya giriştiklerini açıklamıştır. Sadece bu, İsrail'in işgal ve saldırı planlarını çok önceden hazırlamış olduğunu şaşmaz bir biçimde ortaya koymakta değil midir?**

GELECEK YAZI :

KUZU POSTUNDAKİ YAVRU KURT!

MAYAKOVSKİ
Aktörlüğü de vardı

Bilinmeyen yönü ile Mayakovski

Büyük Sovyet şairi Mayakovski'nin 10 Mayıs'tan itibaren gösterilmeğe başlanan "Genç Kız ve Serseri" filmi yılın sanat olayını teşkil ediyor. Bugüne kadar gizli kalan ve eşi tarafından tahrip edilmekten kurtarılan bu filmde Mayakovski bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. 1918 yazında çevrilen filminde Mayakovski, serseri rolü ile, kendisince pek değerli olan "insanların karşısında yalnız adam"ı canlandırıyor.

JEAN MARABİNİ

Mayakovski, ölümle daima flört etmişti...

VLADİMİR Mayakovski bu gün sadece, yakında ellinci yıldönümü kutlanacak olan Ekim Devrimi'nin sözcülüğünü içinde duymuş bir kimse değil, bunun yanı sıra da bütün dünyada ün yapmış bir şair, XX. yüzyılın en büyük şairlerinden biridir. *"Brooklyn Köprüsü"* üstüne mısralarını 1967 yılında Amerikalı öğrenciler ezberden okuyor. Stalin'in sansürcülerinin attığı kuyudan çıkarılarak yeniden gün ışığına kavuşturulan tiyatro eserleriyse, peygamberce bir öngörüyle, uzayın fethini ve geleceğin insanını konu olarak almış. Ve böylece, Rus Fütürizminin babası, bizi keskin mizahıyla ölümünden sonra bile şaşkınlığa düşürüyor. 10 mayıs'tan itibaren bütün dünyada ilk olarak gösterilen (eşi Lily Birk ile Bir'in kızkardeşi Elsa Triolet tarafından bulunmuş) tahrip olmaktan kurtulan yegâne filim, yılın olayıdır. Mayakovski bu filmde son derece başarılı bir aktör, dram sanatının bir çeşit Charlie Chaplin'i olarak karşımıza çıkıyor.

"Lenin'in Ölümü" şiirinin yazarı tarafından kaleme alınmış on bir senaryonun yalnız beşi filim haline getirilmiş ve bu beş filimden de yalnız biri bugüne kadar kalmıştır: *"Genç Kız ve Serseri"*.

1913'te yazdığı ilk senaryo *"Şöhret Avı"* prodüktör tarafından reddedildi, sonra da Mayakovski'den çalındı. Konusu, şiirlerini yayınlayan ünlü bir Fütüristin, kitabının üstüne adını *yazmayı* unutması ve dört yana koşarak kitapların her birinin üstüne adını *yazmaya* çalışmasıdır. Ün, şan konusu bu tema içinde acı bir alayla anlatılır. İkinci ve üçüncü senaryolar, (1918) *"Genç Kız ve Serseri"* ile *"Para İçin Doğmamış Adam"*dır. Her iki senaryonun da baş rolünü Mayakovski oynamaktadır. Senaryolarının bir derlemesine yazdığı önsözde (1926-1927) Mayakovski bu iki senaryo için *"bunlar İşçilerin Öğretmeni (Edmondo de Amicis'in İtalyanca hikâyesi) ve (Jack London'un hikâyesi) Martin Eden'den alınmış saçma sapan santimantal şeylerdir"* der. Ardından da şöyle diyor: *"Saçma sapan, çünkü yapılanlardan daha kötü değil, ama yapılanların en iyisi de değil"*.

Dördüncü Senaryo, Mayakovski ile Lily Birk'ün "Filim Prangasına Vurulmuş Kadını"dır. Aynı önsözde Mayakovski bu konuda da *"Bu kez, sinema tekniğini biraz öğrenmiş bir kimse olarak yenilikçi edebi çalışmalarımız seviyesinde bir senaryo yazdım. Filim, senaryoyu öylesine tanınmaz bir kılığa soktu ki senaryo tam bir utanç belgesi oldu"* diyor. Beşinci senaryo olan *"Cephede"*, Mayakovski'ye göre, rekor sayılacak kadar hızla çevrilerek Polonya cephesindeki ordu birliklerine gösterilen bir kışkırtma (agitation) filminin senaryosudur. Diğer senaryolar çevrilmemiştir.

Sovyet "Neptün" firması tarafından bu pek modern, *"tutsak kadın"* temasına reva görüldüğü öne sürülen *"utanç belgesi"* kılığına sokma konusunda bir yargı vermemiz güç. Konu şöyle: *Bir şair, perdedeki yıldızın görüntüsüne çılgınca aşık olur. Bu aşkın gücü, kadının görüntüsünün filimden koparak canlı varlık durumuna gelmesine ve sevgilisinin kollarına atılmasına yol açar.*

"Genç Kız ve Serseri", Mac Sennett'inki gibi özentisiz, yalın bir çalışmadır. Konu, en iyi Chaplin'leri müjdeleyen, hattâ onları aşan yoğun, etkili, sarsıcı iki üç sahneyle özetlenir. Filmin Devrim'den hemen tam bir yıl sonra 1918 yazında Moskova yakınlarında yapılan çekimi sırasında Mayakovski, Lily Birk'e şöyle yazıyordu: *"Sinema adamları beni oyuncu olarak yeni bir keşif sayıyorlar. Sözleriyle beni isteklendirmeye çalışıyorlar hep. Ün, para.."* Profesyonel oyuncu olmayı reddetti ama, sevdiği kadına ikiz kardeş gibi benzeyen Rebikova'yla birlikte başarıyla oynadığı rolden büyük bir mutluluk duyacak-

Antonio Gramsci üzerine

SON yılların çeviri bolluğu arasında gözden kaçmış önemli bir kişi Gramsci. Yayımlanıp da satmayan, satılıp da okunmayan, sözü edilmeyen çeviriler arasında nerdeyse unutulup gitti HAPİSANE MEKTUPLARI (Gerçek Yayınevi 1966, Çev: Attilâ Tokatlı) ile AYDINLAR VE TOPLUM (Çan Yayınları 1967, Çev: V. Günyol, F. Edgü, B. Onaran).

Gramsci, markscı felsefenin önde gelen düşünürlerinden biri olmakla kalmamış, gününün İtalya'sının somut sorunlarına cevaplar bulmağa, sorunları eylem içinde çözmeğe çalışmış, bu yüzden hayatının son on yılını Faşist Mussolini çetesinin zindanlarında ölümle boğuşarak geçirmiştir. Mussolini faşistlerinin kendilerini, «işlemesini yirmi yıl önlemek zorunda» hissettikleri bu beyin, en kötü hapislik koşulları içinde bile durmamış, çalışmayı en soylu ahlâk bilerek üç bin sayfa dolusu otuz iki defter bırakmış geriye. Mektuplar yazmış. Kendisinin hapiste olduğunu unutarak dışardakileri teselli etmeğe, onlara yol göstermeğe, onlara güç vermeğe çalışan mektuplar.

HAPİSANE MEKTUPLARI, bunlardan bir seçme. Gramsci'nin insan ve savaşçı kişiliğini en güzel anlatan örnekleri içine alıyor. Gramsci'nin, felsefeden dilbilime, ekonomiden edebiyata, şiire, tarihe varıncaya kadar çeşitli konular üzerine düşüncelerile doldurduğu mektupları okurken «... küçük bir trenin içinde, sonra da bir vapurda, eller kelepçeli, üstelik bir de ayak bileklerinden bir zincirle yol arkadaşlarına bağlı olarak» saatlerce yolculuktan sonra hapisaneye getirilen; hücresinde, güneşi günde iki üç saat, o da yirmi beş santimetrelik bir şerit halinde gören; türlü hastalıklar, uykusuzluklar içindeki bir insanla karşıkarşıya olduğumuzu unutuyoruz bir an. Hastalıklara, ölüme, zulumlara karşı bir savaş veriyor Gramsci. Çalışmak için yaşamak istiyor. Karısına, baldızına, anasına, çocuğuna yazdığı mektuplarda sıcaklığını hiç yitirmeyen bir yüreğin dışarıya, sevdikleriyle bir arada yaşamaya, eylem içinde olmaya özlemini duyuyoruz. Acıyla kabarıyor bizim de yüreğimiz ama onun bize aşıladığı yaşama istemi hırsı, zulumlara karşı o acı protesto bir an olsun bırakmıyor bizi kitabın sonuna kadar. Genellikle rahat okunan bir çeviri Tokatlı'nınki.

AYDINLAR VE TOPLUM ise, Gramsci'nin Roma'da 1963 te yayımlanan Antologia degli scritti **adlı eseri ile, 1959 da Paris'te yayımlanan** Oeuvres choisies d'Antonio Gramsci **adlı eserden seçme denemeler. Birinci Bölüm, Gramsci'nin, genel olarak toplum içinde aydın dediğimiz takımın yetişme koşulları, diğer toplum katları ile ilişkisi, bunun çeşitli ülkelere bağlı olarak değişişi; İkinci Bölüm, tarihsel maddecilik sorunları; Üçüncü Bölüm ise edebiyat ve eleştiri sorunları üzerine düşüncelerini içine alıyor Çağdaş düşüncenin en sağlam uygulamalarını buluyoruz bu denemelerde.**

Özellikle üçüncü bölümde, sanat ve edebiyat üzerine, bugün sanat eserini yalnız ve yalnızca içerdiği öz'le ölçme-

Mayakovski, hayatının rolünü oynadığı filminin bir sahnesinde, Şairler Kahvesi'nde...

Mayakovski, Genç Kız ve Serseri Filminde...

tı. Zaten, oynadığı serseri rolü de, kimi şiirlerinden açıkça anlaşıldığı gibi, onca pek değerli olan *"insanların karşısında yalnız adam"* rolü değil miydi? İnsan Kafkasya'da doğmuşsa, Burliuk'la birlikte *"Şairler Kahvesi"*nin müşterilerindense, rezalet çıkardığı için *"Güzel Sanatlar Okulu"*ndan kovulmuşsa, her gün ölümle flört ediyorsa ve son derece aşırı bir küstahlıkla *"Ben şairim, önemim burada"* diyorsa, 25 yaşında uslu bir adam olabilir mi?

Filmin sahneleri yalın, özentisizdir. Sert bir acıma bilmez bir delikanlı, mahallenin kabadayısı olarak herkese sözünü geçirmektedir. Buna karşılık, okulda resimleri bütün genç kızlar arasında gizlice elden ele dolaşır. İçlerinde yalnız biri bu davranışa katılmaz. Byron'un, Rimbaud'un, Cocteau'nun, Aragon'un; dünya kurulalı beri, *"beatnik"* ya da "hooligan" bütün yazarların hepsinin ortak tema'sı o *"Müthiş çocuk"* çekiciliği dir bu... Diğer öğrenciler ise neden olduğunu bilmeksizin bu genç *"tahrikçi"* den, bu baştan çıkarıcı'dan hoşlanmaz ve onun, sevgisine direnen temiz sarışına aşkını kıskanırlar. Bu kin, olağanüstü güzellikte ve son derece çarpıcı bir kaç sahnenin ardından (başarısız bir tecavüz denemesinin sonucunda aşkın tapmaya varan bir bağlılığa dönüşmesi, haç önünde diz çökmüş genç kızın eteklerinin dibinde ona aşk ilânı) nihayet, çılgın aşığın bir tarlada kasaba halkı tarafından öldürülmesiyle dintörensel sonucuna ulaşır. Son dakikada koşarak gelen sevgili de aşığının dudaklarına ilk ve son öpücüğünü bırakacaktır.. *"Santimantal saçmalık"*; belki... Ama bu sıkılganlıkların arkasındaki çocuk temizliğinin, en sonunda, kötülüklerden, hattâ (serserinin diyecektim) şairin ölümünden bile ağır bastığını kim inkâr edebilir?

ğe, sanatçıya tarihçinin, felsefecinin, eğitimcinin görevlerini yüklemeğe kalkan toplumcularımızı hayli derinden sarsacak yerler var. Örneğin şu sözler, «bireyci sanat yapmak»la suçlananların değil, Gramsci'nin:

«Sanat, sanat olarak eğiticidir, yoksa 'eğitici sanat' olarak değil, çünkü bu ikinci durumda bir hiçtir, hiçse eğitici olamaz.»

. . . .

«Bir siyaset adamı, çağındaki sanatın belli bir kültür dünyasını dile getirmesini istediği zaman karşımıza çıkan şey siyasal bir eylemdir, yoksa sanatsal bir eleştiri değil: Eğer uğrunda savaşılan kültür dünyası canlı ve gerekli bir şeyse, bu dünya, ister istemez yayılacak ve kendi sanatçıların bulacakcaktır.»

Gramsci'nin türkçemizdeki iki kitabı da ilgi ile, üzerinde dura dura okunacak kitaplar. Gramsci'den çevirilerin devamını dileyelim.

MEHMET DOĞAN

Çetin Altan'ın düşüncesi susturulamayacaktır!

ÇETİN Altan'ın dokunulmazlığını kaldırma hazırlıkları karşısında bugüne kadar büyük çoğunluğu ile susan basınımız, nihayet Millet Meclisi'nin aldığı «kaldırma» kararı üzerine şiddetli bir tenkit kampanyasına girişti.

Öteden beri Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasına karşı olan Nadir Nadi Cumhuriyet'te meseleyi rejim açısından ele alarak şunları yazdı: **«Dokunulmazlığı kaldırılmakla Çetin Altan'ın susturulacağı çok şüphelidir. Onun susturulduğunu varsayalım, böylelikle aynı paralelde yazan, çizen, konuşan, ya da sadece düşünen vatandaşlara gözdağı verilmiş olacak mıdır? Haber verelim ki olmayacaktır. Bu takdirde TİP'in kapatılması yolları aranacak, belki de bulunacaktır... Yeni yeni kanunlar, kararnameler ve idari emirlerle anayasa rejimi tüm rafa kaldırılmak zorunluğu duyulacaktır. Ve... demokrasiye bir daha yazık olacaktır.»**

Aynı gazetede İlhan Selçuk, Çetin Altan olayı ile diğer olayları bir arada ele alarak bu gelişmelerin tarihi önemini belirtmek üzere tarih düşürüyordu: **«Doymak bilmez bir hırsın göbek taşında kirleri gittikçe kabarıp dökülerek dalga dalga Türk toplumunun katlarına yayılan bir avuç imtiyazlı, milletin hayatına kastederek iktidarını sürdürmeye çalışıyor... Bugünü ve bu manzaranın çizgilerini tesbit etmek, gelecekteki anılarımız için önemlidir. Bu yazıyı da onun için yazdım. Gün ve tarih: 22 Temmuz cuma 1967...»**

Milliyet'te Abdi İpekçi de, Meclis'in kararının rejimin geleceği bakımından yarattığı tehlikelere değinerek şunları yazıyordu: **«AP iktidarı Altan'ı susturmak, hiç değilse sindirmek istemektedir... Oysa, dokunulmazlığın kaldırılması ile bu sonucun alınabileceği şüphelidir. Aksine tamamen ters sonuçlarla karşılaşılması mümkündür. AP iktidarı kendini bu takdirde bir kere açtığı hatâlı kapıdan daha ileri gitmek ve istediği sonucu alana kadar türlü tedbirlere başvurmak zorunda hissedebilir. O zaman tam bir şiddet devri başlayacaktır.»**

Aynı gazetede Metin Toker ise, *Meclis'in kararının TİP ve* Çetin Altan için bir propaganda imkânı verdiği endişesinden hareket ederek şöyle diyordu: **«Kimbilir TİP ne kadar memnundur. TİP'in solundakiler ne kadar memnundur, kuzeyden bize rüzgâr üfürenler ne kadar memnundur. Üstelik, AP hâdisenin sadece mahiyeti itibariyle değil, şekli itibariyle de son derece talihsiz olmuştur. Sabahlara kadar toplanıp karar alan bir komisyondan sonra sabahlara kadar toplanıp karar alan bir Meclis, ancak Çetin Altan'ın ve onun yaptığı edebiyatın bir becerikli emprezaryosu bulunsaydı, onun tarafından düşünülebilirdi.»**

Akşam'ın başyazısında da iktidarın tutumundan dolayı duyulan üzüntü belirtiliyordu: **«İktidarın memlekette bir terör ve başıboş yönetim devrini açma yolundaki süratli adımlar atması, Çetin'in dokunulmazlığını kaldırması ile iyice gün yüzüne çıkmıştır. Plan uygulaması için çıkartılan Yetki Kanunu, bunun ardından Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması, arada Aziz Nesin gibi Türkiye'nin dünya çapındaki yazarlarına karşı tatbik edilen polis oyunları, bu yolda ısrarla yürünmesi, bu memleketi sevenlerin en büyük üzüntüsüdür.»**

Yeni Gazete ise, Millet Meclisi kararının Anayasa Mahkemesi'nde iptal edilmesi ve Çetin Altan'ın beraat etmesi ihtimalleri üzerinde durarak parlamentonun prestiji yönünden şu endişeleri belirtiyordu: **«Bu karar, söyledikleri ve yazdıkları ile iktidar partisini sinirlendiren bir azınlık partisi milletvekilinin çoğunluk oyları ile mahkûm edilmesi şeklinde olmuştur. Hattâ, Anayasa Mahkemesi'nin dikkate alması kuvvetle muhtemel bir takım hukuki usul ve şekil hatâlarından dahi sakınılmamıştır. Çok tabii olarak böyle hatâlarla malûl bir karar, onu inceleme yetkisine sahip Anayasa kuruluşu tarafından geri çevrildiği takdirde bu parlamento için bir itibar tacı olmayacaktır. Çetin Altan elinde bir beraet kararı ile tekrar o çatı altına döndüğü takdirde, kendisine verilen hakimlik görevini savcılık makamında kullanan parlamento, bir süredir hızla tamir etmekte olduğu prestijine kendi eliyle ağır bir darbe indirmiş olacaktır.»**

Aynı gazetede Hikmet Bil ise, olayı Metin Toker gibi değerlendirerek **«Bana kalsa AP iktidarına Çetin milyonlar verse, kendine onun yaptığından daha büyük bir reklâm yaptırtamazdı. Şimdi Çetin bu pek ganice yapılmış reklâmın meyvelerini rahatça toplayacaktır. Şimdi onun söyleyegeldiklerine AP'nin bu büyük hatası yüzünden merak edenler şayet çoğalırsa, bunun sorumluluğu sadece gene AP'nin olacaktır»** diyordu.

Son Havadis Gazetesi'nde Mümtaz Faik Fenik, İnönü'nün savunmasına karşı çıkarak **«Eğer iddia olunan suç, sahiden mevcut değilse, âdil ve normal mahkemelerden ne çekiniyorlar? Meşhur meseledir: Yarası olan gocunur!..»** diyor, ancak, kendi sahtekârlık, suiistimal, zorbalık suçlarını hasıraltı eden AP milletvekillerinin o âdil ve normal mahkemelerden neden çekindiklerini açıklamaktan kaçınıyordu.

Bâbıâlide Sabah Gazetesi'nde N. Mustafa Polat da, aynı mantık sefaleti içinde soruyordu: **«Nedir bu çığlıklar, bu vaveylalar? Çok komik olacak ama, yine de söyleyelim: TİP'li yazar Çetin Altan'ın dokunulmazlığı kaldırıldı ya, yakında yaptıklarının hesabını vermek için adalet huzuruna sevkedilecek ya, işte bütün bu gürültüler onun için. Şayet hareketlerinin meşru olduğu iddiasında iseler, işte mahkeme... Gitsinler, müdafaalarını yapsınlar!»**

... Ve dokunulmazlığı kaldırılan Çetin Altan ertesi gün Akşam Gazetesi'nde yazdığı **«Muratlarına erdiler»** başlıklı yazısında, kalemini adadığı Türk halkına inancını belirterek her kelimesi halk düşmanları için temyizi gayrimümkün birer mahkûmiyet hükmü olan şu satırları yazıyordu: **«Ziyanı yok... Eminim ki büyük halk kitleleri bu çabaları değerlendirerek milli gelirin yüzde 57'sini sömüren küçük bir azınlık sınıfının egemenliğini ve gerçekte onun temsilcisi oldukları halde demagojilerle halkı dolandıran siyasilerin gerçek özünü daha iyi görecekler ve daha hızlı uyanacaklardır.**

Benim de bir yazar ve sosyalist bir milletvekili olarak görevim buydu. Görevimi elimden geldiği kadar yaptığıma inanıyorum.»

Çürük beyin

... Atatürk'ü her derde devâ bir sihirli değnek olarak kabul eden "kart devrimbaz'a göre -hâşâ- Atatürk mucizeler yapmış ve vatanı böylece kurtarmıştır.

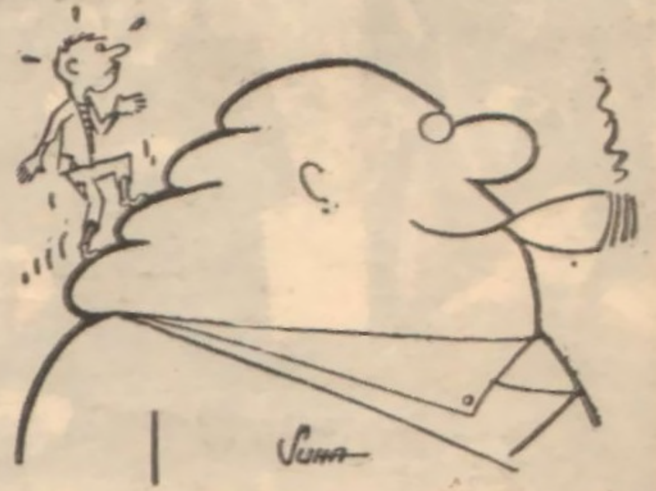
(......)'a göre çürük beyin, Peygamber-i Zişan'dan başka herhangi birisinin mûcizesini (!) kabul etmiyendir.

Ancak din, şeriat, mûcize, (.....)'ın kafasına, daha doğrusu "çürük beynine" göre tanzim edilemez ki, peygamberlerden başkalarına mûcizeler izâfe edilebilsin de memleket kurtulsun!

N. MUSTAFA POLAT
(B. Sabah - 20.7.1967)

haftanın karikatürü

2 Milyon 300 bin kişiye iş bulunacak — Gazeteler —

«Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden».

İLÂHİ ADALETSİZLİK

Böyle de kral dâmadı oluyormuş meğer!

İnsan bu derece güzel ve körpe, genç irisi bir prensesle evlenir de İstanbul'a gelirse kendisine ay'lı bir Boğaz gecesi tattıran gazinoya yüz yetmiş lira mı bırakır?

Yarın Danimarka'ya kraliçe olacak bir veliahd prensesin kavalyesi o gece ben olsaydım, sâbık Monpöza Kontunun bir fatura karşılığı olarak ödediği paranın en az üç mislini garsonun tabağına bahşiş atardım be!

Danimarka'nın bugünkü Kralı taze kara havyar tiryakisi olarak tanınır. İyi müzik bilir, değeri teslim edilmiş maestrolardandır. Tam bir deniz adamı olan, yiyen, içen, neşelenen bir Krala böyle pinti bir dâmad... Acaba hangi bilinmez sahunun ilâhi bir cezası olarak yamanabilmiştir.

NİZAMETTİN NAFİZ
(Y. İstanbul - 19.7.1967)

TÜRKİYE'YE GELMİŞKEN OLUVERSİN

Memleketimizi resmen ziyaret edeceği haberi bütün yurtta hayrete yol açan Papa 6 ncı Paul, İstanbul Yenicami Başimamı Burhan Arslanoğlu tarafından kendisine gönderilen bir mektupla islâmiyete davet edilmiştir. Burhan Arslonoğlu'nun Papa 6 ncı Paul'e gönderdiği mektup aynen şöyledir:

"Bu ruhani liderliğini yaptığınız dünya katoliklerini kurtarmak sizin elinizdedir. Sizi bütün cepheleri ile dosdoğru, en son ve hak dini olan islamiyeti kabul etmeye davet ediyorum. Böylece İsa'yı da memnun etmiş, geçici saltanatınızın yanında ebedi saadete kavuşmuş olursunuz."

(Bugün - 19.7.1967)

ANT • Haftalık Dergi • Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN • Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN • Bu sayıda Sorumlu Müdür: YAŞAR UÇAR • Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN • İdare yeri: EBUSUUD CADDESİ, TAN HANI No. 98-302, SİRKECİ - İSTANBUL • Telefon: 27 81 09 • Posta Kutusu: 934 - SİRKECİ - İSTANBUL • Ankara Temsilciliği - Tel: 13 40 20 •

Dizildiği ve Basıldığı yer: TAN MATBAASI • Taşra Dağıtımı: HÜR DAĞITIM - Cağaloğlu - İstanbul, Tel: 27 38 54 • İstanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara cad. 34 - İSTANBUL, Tel: 27 89 49 • Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç Aylık 15 Lira • İlân: Santimi 25 Lira; yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir • Tek sütun üzerine 5 Santimlik kutu yayın ilânları 50 Lira'dan kabul edilmektedir.